

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2023

Lukáš Vrána

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Vývoj praktického fungování modelu „jedna země, dva systémy“ v Hongkongu za vlády Si Ťin-pchinga

Bakalářská práce

Autor práce: Lukáš Vrána

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jana Sehnálková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Manchesteru dne 03.05.2023

Lukáš Vrána

Bibliografický záznam

VRÁNA, Lukáš. *Vývoj praktického fungování modelu „jedna země, dva systémy“ v Hongkongu za vlády Si Ťin-pchinga*. Praha, 2023. 58 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jana Sehnálková, Ph.D.

Rozsah práce: 112 236

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá hlavními trendy společenského vývoje v Hongkongu, k nimž zde došlo po roce 2012. Jejím cílem je pochopit, jakým způsobem dění v Hongkongu reflektuje trendy, k nimž ve sledovaném období dochází v kontinentální Číně a Velké Británii. Za tímto účelem práce využívá dvě případové studie postihující zamýšlené změny legislativy a reakce, které tyto záměry vyvolaly v Hongkongu, v kontinentální Číně i ve Velké Británii. V případě obou případových studií, z nichž první se věnuje se deštníkovému hnutí a druhá zákonu o národní bezpečnosti, autor rozděluje nejzásadnější sporné body dané legislativy do několika skupin dle principů, kterých se neshody týkají. Konfrontací britského a čínského pohledu se práce snaží čtenáři přiblížit, jak si dění v Hongkongu vykládá čínská a jak britská strana, což je určující pro jejich následné reakce. Při argumentaci je využívána společná čínsko-britská deklaráce, další legislativa vztahující se k Hongkongu, principy mezinárodního práva i zájmy obou států za účelem vysvětlení motivace pro jejich chování.

Abstract

This bachelor's thesis analyses the major trends in the development of Hong Kong society that have emerged since 2012. The work aims to understand how the Hong Kong events correspond to the trends taking place in Mainland China and the United Kingdom in the selected period. It builds on two case studies of proposed legislative changes related to the Umbrella Movement and the National Security Law, focusing on the reactions they have provoked in Hong Kong, Mainland China, and the UK. The most disputed points within both case studies are divided into several chapters based on the principles that have been challenged. By confronting the British and Chinese views, this thesis aims to explain how the events in Hong Kong are perceived by both the Chinese and British sides, as this interpretation subsequently guides their responses. The thesis draws on the Sino-British Joint Declaration, other legislation specific to Hong Kong, principles of international law, and the interests of China and the UK to analyse the motivations behind the two countries' behaviour.

Klíčová slova

Společná čínsko-britská deklaráce, Hong Kong Basic Law, „jedna země, dva systémy“, protičínské protesty, deštníkové hnutí, zákon o vydávání osob, zákon o národní bezpečnosti, zahraniční vměšování, občanská práva, teritoriální integrita

Keywords

Sino-British Joint Declaration, Hong Kong Basic Law, „one country, two systems“, anti-Chinese protests, Umbrella Movement, Extradition Bill, National Security Law, foreign interference, civil rights, territorial integrity

Title

The Development of Practical Functioning of the "One Country, Two Systems" Model in Hong Kong Under Xi Jinping

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Janě Sehnákové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce. Mé upřímné díky patří také C. Y. C. za to, že mi umožnila poznat alespoň malou část toho, co znamená být obyvatelem Hongkongu ve 21. století.

Obsah

Úvod.....	10
Zdroje.....	12
State of the art.....	12
Vývoj Hongkongu.....	15
Britská koloniální nadvláda.....	15
Speciální administrativní region Hongkong v letech 1997 až 2012.....	18
Období po roce 2012.....	20
Deštníkové hnutí (2014).....	22
Míra decentralizace moci.....	23
Způsob implementace všeobecného volebního práva.....	26
Divergence společenských trendů v Británii a Číně.....	28
Právní aspekty společné čínsko-britské deklarace.....	30
Projednávání zákona o vydávání osob (2019) a schválení zákona o národní bezpečnosti (2020).....	31
Zákon o vydávání osob.....	31
Zákon o národní bezpečnosti.....	32
Odlišná mentalita.....	34
Spor o výklad základních pojmů.....	35
Pozice občanské společnosti.....	38
Právní aspekty společné čínsko-britské deklarace.....	40
Závěr.....	44
Summary.....	49
Použitá literatura.....	50
Primární zdroje.....	50
Sekundární zdroje.....	51
Akademické žurnály.....	51
Odborná literatura.....	54
Online zpravodajství.....	55
Zprávy organizací.....	57

Úvod

Hongkong je díky kombinaci strategické polohy, rozvinuté infrastruktury a tržního hospodářství regionem, kde se střetávají zájmy více sfér vlivu. Ačkoli v roce 1997 přešel Hongkong pod čínskou správu, má zde být na základě společné čínsko-britské deklarace zachován západní způsob života do roku 2047. Praktická podoba modelu označovaného jako „jedna země, dva systémy“ doznala v první polovině tohoto padesátiletého období řady změn, které akcelerovaly po nástupu Si Ťin-pchinga do funkce generálního tajemníka ÚV KS Číny a postupně snižují rozdíly mezi Hongkongem a kontinentální Čínou.

Cílem této bakalářské práce je za využití případových studií věnujících se dvěma společenským fenoménům, a sice tzv. deštníkovému hnutí z roku 2014 reagujícímu na plánovanou volební reformu a dění kolem zákona o národní bezpečnosti v letech 2019–20, odpovědět na otázku, zda Británie podcenila potenciální mocenský vzestup Číny v průběhu trvání modelu „jedna země, dva systémy“. Výzkumná teze této práce zní, že rozhodnutí Velké Británie přistoupit na společnou čínsko-britskou deklaraci z roku 1984, která ji stavěla do nerovného postavení s Čínou ve vztahu k možnostem ovlivňovat dění v Hongkongu, položilo základ pro pozdější spory mezi oběma státy. Z časového hlediska je práce omezena na vývoj, k němuž došlo po zvolení stávajícího prezidenta Si Ťin-pchinga do funkce generálního tajemníka KS Číny v roce 2012. Z teritoriálního hlediska je práce omezena na dění, které se týká Speciálního administrativního regionu Hongkong.

Za účelem zodpovězení výzkumné otázky práce rozebírá příčiny, které způsobily odlišnou interpretaci změn, k nimž došlo v Hongkongu od roku 2012, ze strany kontinentální Číny a ze strany Velké Británie. Oblasti, ohledně nichž vedly Velká Británie a Čína spory, v případě deštníkového hnutí rozlišuje práce na míru decentralizace moci, způsob implementace všeobecného volebního práva, divergenci společenských trendů v Británii a Číně a právní aspekty společné čínsko-britské deklarace. V případě zákona o národní bezpečnosti pak jde o odlišnou mentalitu, spor o výklad základních pojmů, pozici občanské společnosti a právní aspekty společné čínsko-britské deklarace. Obecněji vzato lze v době po roce 2012 kritéria sledovaná Čínou a Británií v Hongkongu rozdělit do tří kategorií, a sice jejich politických, ekonomických a strategických zájmů. V oblasti politických zájmů se projevují odlišné systémy obou zemí, které jsou založeny na liberální demokracii zdůrazňující individuální lidské svobody v případě Británie, resp. vládě jedné strany a nadřazení kolektivního zájmu nad individuální práva v případě Číny. V ekonomické oblasti oba státy

usilují o navýšení objemu svého kapitálu v Hongkongu, ale zatímco pro Británii to znamená zachování ekonomických vazeb z doby kolonialismu pro přístup k dalším trhům v regionu, Čína se v Hongkongu snaží vytvořit příznivé prostředí pro vlastní investice a skrze ně zvýšit jeho konkurenceschopnost vůči dalším východoasijským pobřežním metropolím. Strategické zájmy obou států se týkají oblasti bezpečnosti, suverenity, vymáhání práva a šíření svého kulturního vlivu v Hongkongu samotném i prostřednictvím Hongkongu v asijsko-pacifickém regionu, kdy Británie má zájem udržet pozici evropské mocnosti mající alespoň částečný vliv nad děním ve své bývalé kolonii, zatímco Čína se snaží Hongkong z tohoto vlivu vymanit a posílit jeho vazby s kontinentální Čínou. Představitelé obou států argumentují požadavkem na vládu práva a naplnění společné čínsko-britské deklarace, při jejímž výkladu se zaměřují především na vybrané body.

Práce je rozdělena na úvod pojednávající o vývoji regionu od 19. století, který vedl k současnému statusu Hongkongu jakožto Speciálního administrativního regionu Čínské lidové republiky, a hlavní část, v níž budou rozebrány odlišné pohledy Číny a Británie na zákony, které způsobily politické a společenské změny v Hongkongu v posledním desetiletí. V úvodní části práce bude představen vývoj Hongkongu v době britské koloniální nadvlády i v letech 1997 až 2012. Její hlavní těžiště pak bude spočívat v analýze dopadů nově přijaté legislativy po roce 2012 na vývojové tendence v Hongkongu, které se týkají principů volebního systému, šíře svobody projevu či vymezení vnitřní bezpečnosti. Změny vyvolané touto legislativou představí práce také z pohledu jejich odlišných interpretací ze strany kontinentální Číny a Velké Británie, kdy se pokusí vysvětlit jejich příčiny a motivace obou subjektů. Čínská strana proběhnuvší vývoj považuje za naplnění mírového sloučení Číny podle modelu „jedna země, dva systémy“ s cílem zamezit vměšování zahraničních aktérů do vnitřní politiky speciálního administrativního regionu, které by bylo hrozbou pro národní bezpečnost. Naopak představitelé Velké Británie se domnívají, že vlivem nově přijaté legislativy dochází k soustavnému omezování lidských práv, které je v rozporu s modelem „jedna země, dva systémy“, který se kontinentální Čína zavázala v Hongkongu uplatňovat na základě společné čínsko-britské deklarace.

Z hlediska metodiky práce vychází z rešerše primárních a sekundárních zdrojů. Bude provedena jejich analýza, jejímž cílem je pochopení vývojových tendencí politického systému Hongkongu a jejich dopadů na společnost. Bude použita také komparativní metoda, pomocí které bude porovnán náhled na tyto události v čínských a západních zdrojích. Rovněž budou využity teorie z oblasti mezinárodních vztahů, jako je např. koncept teritoriální integrity.

Zdroje

Hlavním zdrojem informací pro tuto bakalářskou práci jsou akademické žurnály a monografie, a to zejména v elektronické podobě. Tyto práce pocházejí z univerzit v Hongkongu, v kontinentální Číně i z univerzit v západních státech, případně i od akademiků působících v jiných částech světa. Použité odborné články byly publikovány v recenzovaných žurnálech, čímž by měla být zaručena jejich objektivita a důvěryhodnost. Tak jako v případě jiných zdrojů týkajících se politiky, ani v případě těch věnujících se Hongkongu nelze vyloučit projektování názorů autorů daných zdrojů do obsahu jejich textu, avšak cílem je toto riziko eliminovat. Tyto sekundární zdroje jsou vzhledem k aktuálnosti tématu doplněny o internetové zpravodajství pojednávající o nedávných událostech.

Další skupinou zdrojů jsou primární zdroje, především některé zákony, které dávají předpoklad pro fungování modelu „jedna země, dva systémy“ či vedly k popisovaným společenským a politickým změnám, a veřejná vystoupení politických představitelů. Primární zdroje jsou původními dokumenty, které zachycují postoje jejich autorů, typicky národní nebo regionální vlády nebo jejich představitelů. Je tedy nutné podrobit je kritickému zhodnocení, neboť ze své podstaty nejsou nestranné, ale reflektují určitý názorový proud.

Tyto zdroje jsou doplněny o vlastní pozorování praktických dopadů změn, které autor této bakalářské práce učinil během svého pobytu v Hongkongu mezi srpnem a prosincem 2022. Mé pozorování bylo nestandardizované, skryté a zúčastněné a jakožto jedna z metod kvalitativního výzkumu může být toto nepochybně ovlivněno řadou skutečností, ať už jde o nevědomé zkreslování výsledků nebo nevěcnost výběru sledovaných hodnot. Ačkoli se domnívám, že vhodnost výběru zdrojů může být v případě práce z oblasti sociálních věd vždy diskutabilní, je mou snahou, aby výsledná bakalářská práce byla vyvážená a objektivní.

State of the art

Použitá literatura reflektuje dva odlišné pohledy na nedávný vývoj Hongkongu. První z nich, který dominuje v západním akademickém prostředí, zahrnuje zejména kritiku potlačení protičínských demonstrací a prosazení série volebních reforem. Lze jej vnímat jako naplnění obav, které již v roce 1990 vyjádřila Patricia Homan Palumbo v díle „Analysis of the Sino-British Joint Declaration and the Basic Law of Hong Kong: What Do They Guarantee the People of Hong Kong after 1997“ analyzujícím připravovanou společnou čínsko-britskou

deklaraci.¹ Týkají se zejména posilující pozice Číny, jejíž ochota zaručit nezávislost Hongkongu může postupem času klesat společně s tím, jak bude klesat důležitost Hongkongu pro čínský ekonomický růst, zatímco Británie jakožto protistrana smlouvy bude mít omezené možnosti vynutit si ji, jelikož implementace Hong Kong Basic Law bude náležet čínským autoritám. Další autoři z tohoto názorového proudu, jako Chih-Jou Jay Chen a Victor Zheng, poukazují také na skutečnost, že dochází ke zhoršování vnímání kontinentální Číny ze strany hongkongských obyvatel.² Nárůst protičínských nálad v Hongkongu je spatřován zejména jako důsledek vzrůstající ekonomické a sociální integrace Hongkongu a kontinentální Číny, jak se domnívá Ma Ngok v práci „The Rise of "Anti-China" Sentiments in Hong Kong and the 2012 Legislative Council Elections“.³ Summers et al. pak v díle „Worsening British Views of China in 2020: Evidence from Public Opinion, Parliament, and the Media“ ilustrují, že v Británii v souvislosti s Honkongem rezonuje zejména omezování osobních svobod.⁴ Tento postoj sdílí britská vláda, která v roce 2021 obvinila Čínu ze soustavného nedodržování modelu „jedna země, dva systémy“ ujednaného společnou čínsko-britskou deklarací.⁵

Odlisný pohled přinášejí autoři hodnotící kladně vzrůstající zásahy kontinentální Číny v regionu, kdy na rozdíl od předchozího názorového proudu jsou tyto viděny jako důsledek, nikoli jako příčina, protičínských protestů, jako v případě autorů Zenga a Zhanga v díle „Internal and External Linkage: Hong Kong Riots in 2019 in a New Round of Global Protests“.⁶ Hongkongská vláda provedené reformy hájí, jelikož právě její zástupci většinu z nich schválili. Po provedených reformách jsou hongkongské zákonodárné orgány tvořeny zejména politiky patřícími k propekingskému táboru, a to jednak z důvodu nepřímé volby většiny jejich členů, jednak z důvodu potřeby předchozího schválení souladu kandidátů se zákonem o národní bezpečnosti, čímž má být zajištěno, že nebudou představovat hrozbu pro vnitřní bezpečnost

---

¹ Patricia Homan Palumbo, „Analysis of the Sino-British Joint Declaration and the Basic Law of Hong Kong: What Do They Guarantee the People of Hong Kong after 1997“, *Conn. J. Int'l L.* 6 (1990): 667.

² Chih-Jou Jay Chen a Victor Zheng, „Changing Attitudes toward China in Taiwan and Hong Kong in the Xi Jinping Era“, *Journal of Contemporary China* 31, č. 134 (2022): 250–66.

³ Ngok Ma, „The rise of "anti-China" Sentiments in Hong Kong and the 2012 Legislative Council Elections“, *The China Review*, 2015, 39–66.

⁴ Tim Summers et al., „Worsening British Views of China in 2020: Evidence from Public Opinion, Parliament, and the Media“, *Asia Europe Journal* 20, č. 2 (2022): 173–94.

⁵ Patrick Wintour, „China is Breaking Hong Kong Treaty with UK, Says Boris Johnson“ (Guardian, 1. července 2020), <https://www.theguardian.com/politics/2020/jul/01/china-is-breaking-hong-kong-treaty-with-uk-says-boris-johnson>.

⁶ Xianghong Zeng a Junsuo Zhang, „Internal and External Linkage: Hong Kong Riots in 2019 in a New Round of Global Protests“ (Journal of United Front Science, 2020), https://oversea.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFDLAST2020&filename=CQSH202003005&uniplatform=OVERSEA&v=oPz_c5Iv4pxMsc37wY8ARJbJqZwNjo_yrg2Z_Dp4v-gv-kH94nrYnOQiiy4DME81.

regionu. Z tohoto důvodu se tak komentáře k zákonům, jako např. k sadě zákonů označovaných jako „zlepšení volebního systému“, nezmiňují o negativěch, která jsou předmětem zájmu západních výzkumníků.

Ještě dále jdou zdroje z kontinentální Číny, jako např. státní tisková agentura Nová Čína (Xinhua), která je zodpovědná Státní radě Čínské lidové republiky. Ve zprávě ze dne 20. prosince 2021 uvádí, že v době britského kolonialismu v Hongkongu žádná demokracie nebyla, což dokládá např. tím, že volby guvernéra i Legislativní rady v době britské správy Hongkongu se nekonaly, a reformy zavedené krátce před předáním Hongkongu pod čínskou správu, jako např. nepřímé volby do Legislativní rady, měly pouze vytvořit podmínky pro budoucí britskou kritiku politiky kontinentální Číny vůči Hongkongu.⁷ Jelikož je Hongkong strategický pro zahraniční politiku kontinentální Číny, měl by její vliv v Hongkongu být posilován, z čehož by měla profitovat i ekonomika a společnost v Hongkongu, jelikož tím dojde k ukončení protičínského chaosu, který bránil Hongkongu v dlouhodobém růstu kvůli nedůvěře investorů.⁸

Je patrné, že na základě odlišného společenského prostředí a ideologie se liší rovněž současný stav náhledu na tuto problematiku, kdy proti sobě stojí dva odlišné názory, které tytéž události interpretují opačně. Použitím zdrojů dominantně ze západního kulturního okruhu může být práce náchylná k ovlivnění ve prospěch společenského uspořádání, které existuje v západních zemích, jejichž vlády financují fungování univerzit realizujících daný výzkum. Použitím dominantně čínských zdrojů by naopak mohlo dojít ke stranění opačnému názorovému spektru především z toho důvodu, že kritika tamního uspořádání by byla marginalizována z důvodu užší možnosti kritizovat společenské poměry v Číně než v západním světě. Zejména čínské zdroje, včetně těch akademických, pak mohou mít tendenci promítat ideologické postoje autorů do obsahu textu, jelikož jedním z jejich přímých cílů je podpora stávajícího politického uspořádání.

---

⁷ Xinhua, „Full text: Hong Kong: Democratic Progress Under the Framework of One Country, Two Systems“ (The State Council Information Office of the People’s Republic of China, 20. prosinec 2021), http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2021-12/20/content_77941455_2.htm.

⁸ Siu-kai Lau, „The National Security Law: Political and Social Effects on the Governance of the Hong Kong Special Administrative Region“, *Public Administration and Policy* 24, č. 3 (2021): 234–40.

Vývoj Hongkongu

Britská koloniální nadvláda

Území dnešního Hongkongu, které se nejčastěji rozděluje na Hong Kong Island, Kowloon a New Territories, mělo během svého historického vývoje pod kontrolou několik států. Kořeny dnešního specifického statusu Hongkongu jako speciálního administrativního regionu Čínské lidové republiky lze vysledovat na přelom 30. a 40. let 19. století, kdy probíhala první opiová válka mezi Čínou a Velkou Británií.⁹ V důsledku porážky Číny byla její vláda nucena postoupit Hong Kong Island pod koloniální správu Velké Británie, která ve Victoria City zřídila správní centrum regionu. Vlivem úspěšných výbojů evropských mocností ve východní Asii v druhé polovině 19. století, v důsledku kterých byly schopny prosadit své zájmy na úkor Číny, pak byla Čína nucena vzdát se dalších území tvořících dnešní Speciální administrativní region Hongkong. Území Kowloonu bylo po vojenských úspěších Francie a Velké Británie postoupeno ve prospěch Velké Británie v roce 1860. Po porážce Číny v čínsko-japonské válce v roce 1895 pak vlády několika evropských států včetně Německa, Ruska, Francie a právě Británie využily momentální slabosti čínské vlády a donutily ji uzavřít s nimi smlouvy na získání malých částí čínského území.¹⁰ V případě Velké Británie se jednalo o pronájem New Territories na dobu 99 let od roku 1898, s výjimkou Kowloon Walled City, které bylo de iure z pohledu Číny její enklávou nacházející se uvnitř Kowloonu a které bylo roku 1993 v souladu se zájmy Číny i Velké Británie zbouráno.¹¹ Nadvláda Velké Británie nad Hongkongem neprobíhala mezi lety 1941 a 1945, kdy bylo území okupováno Japonskem, avšak po jeho porážce ve druhé světové válce se Hongkong vrátil zpět pod britskou kontrolu.¹²

Podmínky pro boom Hongkongu ve druhé polovině 20. století byly vytvořeny především dvěma fenomény, a to nejprve vlivem imigrační vlny z kontinentální Číny v letech následujících po druhé světové válce a následně změnou orientace hongkongské ekonomiky na terciární sektor na přelomu 70. a 80. let. Populační růst v druhé polovině 40. let a během 50. let 20. století byl důsledkem příchodu uprchlíků před čínskou občanskou válkou probíhající v kontinentální Číně.¹³ Nárůst počtu obyvatel zesílil poté, co v roce 1949 v čínské

---

⁹ John M Carroll, *A Concise History of Hong Kong* (Rowman & Littlefield Publishers, 2007).

¹⁰ John M Carroll, *A Concise History of Hong Kong* (Rowman & Littlefield Publishers, 2007).

¹¹ Seth Harter, „Hong Kong's Dirty Little Secret: Clearing the Walled City of Kowloon“, *Journal of Urban History* 27, č. 1 (2000): 92–113.

¹² John M Carroll, *A Concise History of Hong Kong* (Rowman & Littlefield Publishers, 2007).

¹³ Mark Chi-Kwan, „The ‘Problem of People’: British Colonials, Cold War Powers, and the Chinese Refugees in Hong Kong, 1949–62“, *Modern Asian Studies* 41, č. 6 (2007): 1145–81.

občanské válce získali navrch komunisté, a v 50. letech, kdy nově příchozí přijali, že jsou v Hongkongu natrvalo, a začali zde zakládat rodiny. Od roku 1949 se zároveň mezi imigranty zvýšil podíl kapitalistů či farmářů, kteří nechtěli žít v rýsujícím se státním zřízení, a jejichž znalosti a mentalita byly následně jedním z pilířů pro poválečný růst hongkongské ekonomiky. V roce 1957 tak tvořili třetinu z 2,5 mil. obyvatel Hongkongu uprchlíci z kontinentální Číny.¹⁴

Druhou událostí, která podstatně ovlivnila postavení Hongkongu v dalších desetiletích, byly ekonomické reformy provedené v roce 1978 centrální čínskou vládou na území dnešní kontinentální Číny. Tyto reformy označované jako Open Door Policy měly za cíl umožnění zahraničních investic, které centrální vláda viděla jako klíč k modernizaci a ekonomickému růstu země.¹⁵ V důsledku vzrůstající populace v dnešní kontinentální Číně, levnější pracovní síly a levnější půdy či mírnějších ekologických limitů a mírnějších pracovních standardů než v Hongkongu se Hongkong stával nekonkurenceschopným.¹⁶ Reakcí hongkongské vlády byla reorientace ekonomiky z do té doby dominantního sekundárního sektoru na terciární sektor a zájem o využití vzrůstající důležitosti zahraničního obchodu a pohybu osob, zboží, služeb i kapitálu díky strategické poloze Hongkongu. I přes pokračující nárůst populace, který si vyžadoval stavbu nových New Towns, měst na zelené louce, už tato neobsahovala Industrial Estates, průmyslové parky, které byly jedním z důvodů hongkongského ekonomického růstu v předchozích desetiletích, s výjimkou těch, které koncentrovaly odvětví průmyslu s vysokou přidanou hodnotou.¹⁷ Pracovní místa byla naopak vytvářena ve finančních a jiných službách, což vedlo ke zformování Central Business District (CBD, dnes CBD 1) v někdejší Victoria City v centru Hong Kong Islandu.¹⁸

I přes příznivou ekonomickou situaci však nedošlo k pokračování britské nadvlády nad Hongkongem po vypršení smlouvy o pronájmu New Territories např. formou jejího prodloužení. Revizionismus kolonialismu především v Africe od poloviny 50. let 20. století a posilující vliv lidskoprávních hnutí, vlivem kterých byla i Velká Británie nucena změnit pravidla společenského života v některých svých koloniích nebo se jich vzdát, společně se vzrůstající silou a mezinárodním vlivem Číny způsobily, že pokračování britské nadvlády nad

---

¹⁴ Mark Chi-Kwan, „The ‘Problem of People’: British Colonials, Cold War Powers, and the Chinese Refugees in Hong Kong, 1949–62”, *Modern Asian Studies* 41, č. 6 (2007): 1145–81.

¹⁵ Yun-Wing Sung a Enrong Song, *The China-Hong Kong Connection: The Key to China’s Open Door Policy* (Cambridge University Press, 1991).

¹⁶ Yun-Wing Sung a Enrong Song, *The China-Hong Kong Connection: The Key to China’s Open Door Policy* (Cambridge University Press, 1991).

¹⁷ HK STPC, „Science and Technology Parks”, *Studies in Science and Technology* 2, č. 2 (2013): 91–100.

¹⁸ Yue Chim Richard Wong, „Hong Kong in Transition Economic Transformation in the Eighties”, 1991, 8–11.

Hongkongem, který zůstal posledním britským milionovým závislým územím, nebylo politicky uskutečnitelné ani nebylo v zájmu Velké Británie.¹⁹ Již od konce 70. let, formálně pak od roku 1981, probíhala vyjednávání mezi britskou a čínskou stranou o budoucnosti Hongkongu, která se krátce po zahájení zúžila na otázku jeho statusu v rámci Čínské lidové republiky. V prosinci 1984 byla podepsána společná čínsko-britská deklarace dávající předpoklad pro vznik modelu „jedna země, dva systémy“, který měl být v Hongkongu uplatňován od 1. července 1997 po dobu 50 let.²⁰

Základními pilíři tohoto modelu jsou vysoký stupeň autonomie a správa Hongkongu obyvateli Hongkongu. Centrální čínská vláda je zodpovědná pouze za obranu a zahraniční politiku Hongkongu, zatímco pravomoci v ostatních oblastech náleží místní samosprávě, což se má projevit např. v zachování kapitalistického ekonomického systému, vlastního právního systému a občanských práv a svobod.²¹ Článek 5 společné čínsko-britské deklarace, který se v dalších desetiletích stal předmětem značných sporů mezi centrální vládou a Velkou Británií, pak uvádí:

*Současný sociální a ekonomický systém v Hongkongu zůstane beze změny, stejně jako životní styl. Práva a svobody, včetně těch týkajících se osobní svobody, svobody projevu, tisku, shromažďování, sdružování, cestování, pohybu, korespondence, práva na stávkou, volbu zaměstnání, akademických svobod a svobody náboženského vyznání budou ve Speciálním administrativním regionu Hongkong zaručeny zákonem. Soukromé vlastnictví majetku, vlastnictví podniků, dědické právo a zahraniční investice budou rovněž chráněny zákonem.*²²

Obsah společné čínsko-britské deklarace byl následně převeden do Hong Kong Basic Law, česky nejčastěji Základní zákon Hongkongu, který je považován za jeho miniústavu. V souladu s tímto zákonem došlo k 1. červenci 1997 k začlenění Hongkongu do Čínské lidové republiky jako Speciálního administrativního regionu Hongkong (HK SAR).²³

---

¹⁹ John M Carroll, *A Concise History of Hong Kong* (Rowman & Littlefield Publishers, 2007).

²⁰ Patricia Homan Palumbo, „Analysis of the Sino-British Joint Declaration and the Basic Law of Hong Kong: What Do They Guarantee the People of Hong Kong after 1997“, *Conn. J. Int'l L.* 6 (1990): 667.

²¹ Patricia Homan Palumbo, „Analysis of the Sino-British Joint Declaration and the Basic Law of Hong Kong: What Do They Guarantee the People of Hong Kong after 1997“, *Conn. J. Int'l L.* 6 (1990): 667.

²² HK SAR Government, „The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China“, 1. duben 1990, <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/103944/126590/F-1433239456/CHN103944.pdf>.

²³ HK SAR Government.

Druhým speciálním administrativním regionem je Macao, které bylo Číně vráceno roku 1999 ze strany Portugalska a kde je rovněž po dobu 50 let uplatňován princip „jedna země, dva systémy“. Na rozdíl od Hongkongu však v Macau po jeho začlenění do Číny neprobíhaly rozsáhlé protičínské demonstrace a vztahy Portugalska a Číny ohledně Macaa neprovázejí takové tenze jako v případě britsko-čínských vztahů kvůli dění v Hongkongu. Názory na příčiny těchto odlišností se mezi různými autory liší především na základě prostředí, z něhož pocházejí, a zahrnují konzervativnější a starší populaci Macaa než Hongkongu, vyšší ekonomickou prosperitu Macaa pod čínskou správou než jako portugalské kolonie,²⁴ nižší ambice Portugalska než Velké Británie vměšovat se do vnitřní politiky speciálního administrativního regionu²⁵ či méně restriktivní politiku kontinentální Číny vůči Macau.²⁶

Speciální administrativní region Hongkong v letech 1997 až 2012

V souvislosti s plánovaným předáním regionu pod čínskou správu k 1. červenci 1997 došlo v předchozím desetiletí k výstavbě několika rozsáhlých infrastrukturálních projektů financovaných společně Velkou Británií a Čínou, které měly společně se zákony podporujícími zahraniční investice regionu pomoci zachovat jeho dominantní postavení v oblasti Jihočínského moře jako finančního centra a dopravního uzlu. Hongkong si i nadále udržoval pozici jednoho z nejvýznamnějších finančních center a dopravních uzlů na světě, kdy od roku 1995 se po celé sledované období konstantně umisťoval na prvním místě Indexu ekonomické svobody.²⁷ Postupem času rostla konkurence ze strany sousedních států i měst v kontinentální Číně ležících stejně jako Hongkong v deltě Perlové řeky, jejichž životní úroveň se zvyšovala rychleji než v případě Hongkongu, megalopole v deltě Perlové řeky, resp. v Greater Bay Area, se postupně stala regionem s nejvyšším HDP na obyvatele v Číně.²⁸ Jelikož se Hongkong nacházel již v páté fázi vývoje dle modernizační teorie, zatímco sousední města jako Šen-čen (Shenzhen), Kanton (Guangzhou) či Tung-kuan teprve ve čtvrté,²⁹ dařilo se těmto díky nižší ceně výroby efektivněji lákat zahraniční investory, což byl jeden z pilířů

---

²⁴ Richardo Barrlos, „Thank Lisbon for Macao’s Peacefulness“ (Foreign Policy, 4. prosinec 2019).

²⁵ 张兴华, „国两制下香港的民主发展“ (新华社, 20. prosinec 2021), http://www.gov.cn/zhengce/2021-12/20/content_5662052.htm.

²⁶ Hong Yu, „The Guangdong-Hong Kong-Macao Greater Bay Area in the Making: Development Plan and Challenges“, *Cambridge Review of International Affairs* 34, č. 4 (2021): 481–509.

²⁷ The Heritage Foundation, „Executive Highlights“, 2011, https://www.heritage.org/index/pdf/2011/Index2011_ExecutiveHighlights.pdf.

²⁸ HKTDC Research, „PRD Economic Profile“, 6. květen 2020, <https://research.hktdc.com/en/data-and-profiles/mcpc/provinces/guangdong/pearl-river-delta>.

²⁹ Shelley Yuting Zhang, „Mechanism of Entry into the Golden Rice-Bowl Position: a Comparative Analysis of School-to-Work Transition under the Civil Servant Recruitment Systems in Mainland China and Hong Kong“, 2014.

ekonomického růstu Hongkongu v předchozích desetiletích.

Oproti předchozí dekádě začala vzrůstat polarizace i v politické rovině, kde se vytvořily dvě hlavní frakce. Jedna z nich, označovaná jako „pro-Beijing“ či prokekingská a podporující centrální pekingskou vládu, usilovala o bližší spolupráci v ekonomické, politické a sociální oblasti s kontinentální Čínou, kde spatřovala největší potenciál k růstu.³⁰ Naopak zástupci frakce označované jako „pro-democracy“ či prodemokratická podporující liberální hodnoty požadovali oddělení fungování Hongkongu od kontinentální Číny a minimalizaci jejího vlivu, přičemž předmětem jejich kritiky byly především některé zákony, které měly podle nich nepřijatelně sblížit Hongkong a kontinentální Čínu. Mezi těmito dvěma skupinami se postupem času zvyšovaly tenze, které se projeví i ve společnosti formou veřejného odporu části populace, která nesouhlasila již s předáním Hongkongu Číně v roce 1997.³¹ Nejvýraznějším veřejným protivládním projevem byla demonstrace v červenci 2003, které se zúčastnilo kolem 750 000 lidí, což představovalo více než 10 procent tehdejších obyvatel Hongkongu. Předmětem kritiky byl plánovaný článek 23 Hong Kong Basic Law,³² který měl kriminalizovat „separatistické“ a „podvrtné aktivity“, avšak v důsledku protestů nebyl schválen.

Zatímco v prvním desetiletí 21. století byly protivládní protesty umožňovány jako součást občanských svobod zaručených společnou čínsko-britskou deklarací, později začaly být hongkongskou samosprávou cíle protestů považovány za nelegitimní, neboť směřovaly proti centrální pekingské vládě a vyslovovaly se pro větší autonomii nebo přímo nezávislost Hongkongu a jeho příklon k Západu. Separatismus³³, který je v Hongkongu přítomný dlouhodobě a jehož potlačení měl za cíl mimo jiné článek 23 Hong Kong Basic Law, je však v rozporu s touto miniústavou, podle níž je Hongkong součástí Číny v rámci modelu „jedna země, dva systémy“.³⁴ V reakci na existující tendence pak po nástupu Si Ťin-pchinga do

---

³⁰ Wai-man Lam et al., *Contemporary Hong Kong Politics: Governance in the Post-1997 Era* (Hong Kong University Press, HKU, 2007).

³¹ Wai-man Lam et al., *Contemporary Hong Kong Politics: Governance in the Post-1997 Era* (Hong Kong University Press, HKU, 2007).

³² Benson Wai-kwok Wong, „People's Power in Power? Hong Kong's Political Development and the July Rally“, *Journal of Contemporary Eastern Asia* 2, č. 1 (2003): 13–18.

³³ Nespokojenost části obyvatelstva s čínskou správou Hongkongu po roce 1997 vedla ke vzniku iniciativ, které usilují o větší nezávislost na kontinentální Číně. Tyto získaly vyšší popularitu v souvislosti s plánovanými změnami volebních zákonů v Hongkongu a jejich cílem je úplná nezávislost Hongkongu na Číně, změny ve fungování modelu „jedna země, dva systémy“ nebo návrat pod britskou správu. Z hlediska legislativy, zejména po přijetí Zákona o národní bezpečnosti (National Security Law) v roce 2020, lze jejich počínání považovat za nezákonné.

³⁴ HK SAR Government, „The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China“.

funkce generálního tajemníka ÚV KS Číny došlo nebo mělo dojít k implementaci několika zákonů, jejichž cílem bylo zamezit aktivitám vedoucím k oslabení územní suverenity Číny a nárůstu protičínských nálad a upravit model demokracie v Hongkongu tak, aby odpovídal vyvíjejícím se hongkongským realitám.³⁵ Jelikož se tyto změny týkají legislativy včetně té, která je pro Velkou Británii jakožto liberálně demokratický stát citlivá, jako např. šíře svobody projevu či pasivního volebního práva, byla britská rétorika vůči úpravám Hong Kong Basic Law silně kritická, což vedlo k postupnému zhoršování čínsko-britských vztahů.³⁶

Období po roce 2012

Politický systém v Číně je založený na myšlence rozvoje země, z něhož budou profitovat všichni občané, skrze koncentraci moci v rukou KS Číny, což má zajistit stabilitu potřebnou pro ekonomický růst Číny, která je vlivem výrazně pozdějšího zahájení industrializace než v případě západních států stále rozvojovou zemí. Domácí i zahraniční politika se tak odvíjí od personálního složení vrcholného vedení KS Číny, kam byl jako generální tajemník ÚV KS Číny v roce 2012 zvolen nynější čínský prezident Si Ťin-pching. Nový čínský vůdce ve své politice klade důraz na větší konsolidaci moci, národní bezpečnost, jednotu Číny a asertivitu v zahraniční politice.³⁷ V případě vztahu k Hongkongu to znamená prohlubující se ekonomickou a sociální integraci³⁸ skrze infrastrukturální projekty integrující Hongkong a Macao do Greater Bay Area, reformy volebního systému směrem k většímu podílu nepřímě volených zástupců a důraznější potlačování protičínských protestních akcí, které jsou chápány jako hrozba pro stabilitu a prosperitu speciálního administrativního regionu.³⁹ V praxi se jedná např. o výstavbu nejdelšího mostu na světě přes moře spojujícího Hongkong s Macaem, sérii reforem volebního systému do Legislativní rady či na post správce Hongkongu souhrnně označovaných jako „zlepšení volebního systému“⁴⁰ a schválení zákona o národní bezpečnosti (National Security Law) jako článku 23 základního zákona Hongkongu (Hong Kong Basic Law).

V Hongkongu je zároveň po roce 1997 stále silnější identifikace obyvatel jako

---

³⁵ Xinhua, „Full text: Hong Kong: Democratic Progress Under the Framework of One Country, Two Systems“.

³⁶ Tim Summers et al., „Worsening British Views of China in 2020: Evidence from Public Opinion, Parliament, and the Media“, *Asia Europe Journal* 20, č. 2 (2022): 173–94.

³⁷ Erik Brødsgaard Kjeld, „China’s Political Order under Xi Jinping: Concepts and Perspectives“, *China: An International Journal* 16, č. 3 (2018): 1–17.

³⁸ 郭永虎 a 王卓亚, „香港回归 25 年来英国干涉香港事务的历史演变“ (Journal of United Front Science, 2022), https://www.cqsy.net.cn/Up/day_220927/202209271647319556.pdf.

³⁹ Chen a Zheng, „Changing Attitudes toward China in Taiwan and Hong Kong in the Xi Jinping Era“.

⁴⁰ HK SAR Government, „Improve Electoral System“ (Constitutional and Mainland Affairs Bureau, 19. prosinec 2022), <https://www.cmab.gov.hk/improvement/en/home/index.html>.

„Hongkongers“, a to především mezi mladšími generacemi. Dle údajů Hong Kong Public Opinion Research Institute zvláště po roce 2008 narůstá počet obyvatel, kteří se identifikují jako Hongkongers, naopak počet těch identifikujících se jako Číňané klesá. Mezi lety 2008 a 2019, kdy byl rozdíl nejvyšší, vzrostl podíl Hongkongers ze 47 procent na 78 procent, zatímco podíl Číňanů poklesl z 52 procent na 21 procent.⁴¹ Příčinu lze hledat v klesajícím podílu obyvatel Hongkongu narozených v kontinentální Číně, k níž je pojila sociální a kulturní pouta; zatímco v roce 1961 tvořili tito lidé 50,5 procenta obyvatel Hongkongu,⁴² v roce 2021 počet obyvatel narozených souhrnně v kontinentální Číně, na Tchaj-wanu a v Macau činil 29,9 procenta.⁴³ Růst hongkongské populace v posledních desetiletích způsobený zejména vyšší porodností než imigrací oslabuje přirozené vazby mezi Hongkongem a kontinentální Čínou vlivem zvyšujícího se podílu osob narozených v Hongkongu oproti předchozím generacím. V důsledku přetrvávajících západních kulturních, jazykových i ekonomických vlivů, spojených zejména s Velkou Británií, došlo po roce 1997 také k nárůstu povědomí obyvatel Hongkongu o jejich historii, což se vedle např. enormního nárůstu zájmu o konzervaci přírodního a kulturního dědictví z doby britského kolonialismu⁴⁴ projevuje také v zájmu části veřejnosti o změny v politickém a společenském zřízení regionu. Jejich aspirace jsou však přesně opačné od těch, které má centrální čínská vláda pod vedením Si Ťin-pchinga, což v důsledku její politiky zdůrazňující pozici Speciálního administrativního regionu Hongkong jako regionu blízkého kontinentální Číně ekonomicky, politicky i kulturně s nutností posilování těchto vzájemných vazeb⁴⁵ způsobilo po roce 2012 vzrůstající napětí v hongkongské společnosti. Protichůdné zájmy různých vnitřních i vnějších aktérů ohledně jejího dalšího směřování vyústily v několik sérií demonstrací a nepokojů následovaných legislativními změnami, které mají opakování takového scénáře v budoucnu zabránit.⁴⁶

---

⁴¹ Hong Kong Public Opinion Research Institute, „Categorical Ethnic Identity“, 2022, <https://www.pori.hk/pop-poll/ethnic-identity-en/q001.html?lang=en>.

⁴² Jianfa Shen a Erbiao Dai, „Population Growth, Fertility Decline, and Ageing in Hong Kong“ (Shanghai-Hong Kong Development Institute, červenec 2006), <https://www.cuhk.edu.hk/shkdi/pub/OP14.pdf>.

⁴³ HK SAR Government, „2021 Census: Population by Place of Birth and Year“ (Census and Statistics Department, 28. únor 2022), https://www.census2021.gov.hk/en/main_tables.html.

⁴⁴ Tracey L-D Lu, „Heritage Conservation in Post-Colonial Hong Kong“, *International Journal of Heritage Studies* 15, č. 2–3 (2009): 258–72.

⁴⁵ Steve Tsang a Honghua Men, *China in the Xi Jinping Era* (Springer, 2016).

⁴⁶ Ngok Ma, „The Rise of“ Anti-China“ Sentiments in Hong Kong and the 2012 Legislative Council Elections“, *The China Review*, 2015, 39–66.

Deštníkové hnutí (2014)

Jedním z prvních výrazných projevů asertivity a konsolidace moci vlády Si Ťin-pchinga ve vztahu k Hongkongu byl záměr provést změny ve způsobu voleb do Legislativní rady a na post správce Hongkongu. Společně s dalšími reformami, které následovaly v dalších letech, dohromady tvoří soubor reforem označovaný jako „zlepšení volebního systému“, který má dle oficiálního záměru zefektivnit politický systém v Hongkongu a zajistit, že správcem se stane osoba, která „miluje svou zemi a Hongkong“.⁴⁷

Jednou z ústředních otázek diskutovaných v Hongkongu po roce 2012 je způsob implementace některých principů dojednaných ve společné čínsko-britské deklaraci, konkrétně těch týkajících se politického života a správy regionu. Demokratické zřízení a západní způsob života byly Hongkongu zaručeny na dobu 50 let společnou čínsko-britskou deklarací z roku 1984 následovanou Hong Kong Basic Law a dalšími právními předpisy, které z těchto dvou dokumentů vycházejí. Ačkoli byl Hongkong po dobu 99 let kolonií Velké Británie, zastupitelská demokracie podobná té britské v Hongkongu až do 80. let 20. století neexistovala, což vedlo ke vzniku demokratického deficitu. Všeobecné volební právo, které by tento problém řešilo, není explicitně zmiňováno společnou čínsko-britskou deklarací, ale za účelem dostání západnímu životnímu stylu, který byl deklarací Hongkongu zaručen, byla očekávána Británie taková, že zde bude zavedena možnost občanů volit své zástupce.⁴⁸ Z důvodu absence legislativy, která by explicitně stanovovala pevná pravidla pro volby do zdejších orgánů, např. do Legislativní rady a místních zastupitelstev, jsou již od návratu Hongkongu pod čínskou správu jsou pravidla pro dané volby předmětem konzultací mezi politickými uskupeními zastoupenými v Legislativní radě, profesními skupinami i veřejností, jelikož konečná podoba volebního systému má být ustanovena až po dokončení procesu demokratického vývoje Hongkongu.⁴⁹

V roce 2014 byl státními orgány v kontinentální Číně připraven návrh zákona, který upravoval všeobecné volební právo s účinností od voleb do Legislativní rady 2016, resp. voleb

---

⁴⁷ Tony Cheung, „Catch-22 Situation Looms over Election for Chief Executive in 2017“ (South China Morning Post, 22. listopad 2013), <https://www.scmp.com/news/hong-kong/article/1363262/catch-22-situation-looms-over-election-chief-executive-2017?page=all>.

⁴⁸ AP, „Sino-British Joint Declaration Has No Paragraph about ‚Dual Universal Suffrage‘, Says Hong Kong Government“ (The Straits Times, 20. září 2019), <https://www.straitstimes.com/asia/east-asia/sino-british-joint-declaration-has-no-paragraph-about-dual-universal-suffrage-says>.

⁴⁹ Michael C Davis, „Hong Kong’s Umbrella Movement: Beijing’s Broken Promises“, *Journal of Democracy* 26, č. 2 (2015): 101–10.

správce Hongkongu 2017. Jelikož Hong Kong Basic Law v některých otázkách připouští přenesení pravomocí na orgány spadající pod centrální čínskou vládu, byl v srpnu 2014 schválen Stálým výborem Všečínského shromáždění lidových zástupců se sídlem v Pekingu zákon upravující všeobecné volební právo, což vyvolalo mezi částí hongkongské populace nesouhlasné reakce. Obavy se týkaly zejména možného vstupování centrální pekingské vlády do procesu volby správce Hongkongu tak, že by byli diskvalifikováni kandidáti kritičtí vůči Pekingu, což by dle demonstrantů mohlo být ohrozit dosavadní fungování modelu „jedna země, dva systémy“. Projevy nesouhlasu se v prvních týdnech šířily zejména mezi vysokoškolskými studenty a projevovaly se např. formou studentské stávkou. Ve druhé polovině září se protesty rozšířily mezi širší veřejnost ve formě demonstrací, kterých se opakovaně zúčastnilo několik desítek tisíc lidí. Tato skupina byla označovaná jako deštníkové hnutí podle deštníků, které účastníci používali proti slznému plynu a vodním dělům policistů. Hlavním rysem protestů se stala okupace některých významných veřejných prostranství na Hong Kong Island v rámci kampaně „Occupy Central with Love and Peace“. Na rozdíl od výše zmíněných početně silnějších protestů z roku 2003 protestující nedosáhli svých cílů a hnutí v průběhu listopadu a prosince sláblo, až bylo v polovině prosince potlačeno policií, která následně začala organizátory vyšetřovat.⁵⁰

Míra decentralizace moci

Britští politici v čele s premiérem Davidem Cameronem vyjádřili znepokojení nad střety mezi policií a demonstranty, kdy předmětem jejich kritiky byly zejména zásahy státních bezpečnostních složek proti jednotlivcům. Britské ministerstvo zahraničí zdůraznilo občanská práva občanů Hongkongu, jejichž nejlepší zárukou má být přechod k všeobecnému volebnímu právu.⁵¹ Právnický a vysokoškolský pedagog Brian Christopher Jones specializující se na veřejné právo a právní systémy uvedl, že myšlenka protestů, tedy že o politickém systému pro Hongkong by se mělo rozhodovat přímo v Hongkongu, je jedním z předpokladů modelu „jedna země, dva systémy“ a rozhodnutí učiněná vládou kontinentální Číny ovlivňující život hongkongských obyvatel jsou v rozporu s cílem sledovaným společnou čínsko-britskou deklarací.⁵² Z širšího hlediska je přístup Velké Británie k delegaci pravomocí ve věcech týkajících se teritoria na jinou vládu než jeho vlastní značně antagonistický; v situaci, kdy se

---

⁵⁰ Davis, „Hong Kong’s Umbrella Movement: Beijing’s Broken Promises“.

⁵¹ Foreign & Commonwealth Office, „Foreign Office Monitoring Events in Hong Kong“ (UK Government, 29. září 2014), <https://www.gov.uk/government/news/foreign-office-monitoring-events-in-hong-kong>.

⁵² Brian Christopher Jones, *Law and Politics of the Taiwan Sunflower and Hong Kong Umbrella Movements* (Taylor & Francis, 2017).

jedná o nadvládu vykonávanou Velkou Británií v zahraničí, jako tomu bylo po dobu téměř celého 20. století právě v Hongkongu, byly donedávna britská vláda i veřejné mínění expanzivní zahraniční politice nakloněni,⁵³ což umožnilo, aby si Británie v minulých staletích podrobila rozsáhlá území třetího světa a např. roku 1913 až čtvrtinu tehdejší světové populace.⁵⁴ Jiná situace nastává, pokud jde o nadvládu uplatňovanou vůči Británii samotné, kdy odpor vůči silnému vlivu výkonných orgánů cizích aktérů je jevem, který provází britskou politiku již od počátku formování novodobých evropských společenství.⁵⁵ Zpochybňování legitimacy orgánů Evropské unie jakožto organizace nadřazené domácím zákonodárným orgánům k přijímání rozhodnutí s dopadem na domácí záležitosti Británie je podobné kritice rozhodnutí, které bylo přijato Stálým výborem Všečínského shromáždění lidových zástupců, tedy orgánem se sídlem v Pekingu nezodpovídajícím se hongkongské samosprávě, ačkoli v případě Brexitu se jednalo o rozhodnutí ekonomická a sociální spíše než o rozhodnutí politická. Dalším motivem britské kritiky může být skutečnost, že ačkoli Británie má stejně jako Čína zájem ovlivňovat dění v Hongkongu, žádná z komor britského parlamentu nedisponuje podobnou pravomocí jako Všečínské shromáždění lidových zástupců, které na základě společné čínsko-britské deklarace, resp. Hong Kong Basic Law, může v otázkách týkajících se „obrany a zahraničních věcí, stejně jako jiných záležitostí mimo limity autonomie Speciálního administrativního regionu Hongkong“ přijímat rozhodnutí vztahující se k Hongkongu.⁵⁶

Rozhodovací pravomoci v Čínské lidové republice náleží úzké skupině lidí, která považuje nynější model fungování země za vhodný a společnou čínsko-britskou deklaraci si vykládá tak, aby odpovídala jí preferovanému pojetí, které je odlišné od toho, které by preferovala vláda Velké Británie. Jelikož rovněž hongkongská vláda má míru zásahů a způsob zastavení činnosti protestního hnutí za oprávněné, za nelegitimní naopak považuje verbální podporu tomuto hnutí ze strany britských představitelů, jako např. posledního britského guvernéra Hongkongu Chrise Pattena, kterou interpretuje jako zasahování do vnitřních

---

⁵³ Alastair Pennycook, *English and the Discourses of Colonialism* (Psychology Press, 1998); Jon Stone, „British People Are Proud of Colonialism and the British Empire, Poll Finds“ (Independent, 19. leden 2016), <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/british-people-are-proud-of-colonialism-and-the-british-empire-poll-finds-a6821206.html>.

⁵⁴ Maddison Angus, *Development Centre Studies The World Economy A Millennial Perspective: A Millennial Perspective* (OECD Publishing, 2001).

⁵⁵ Stephen George, „Britain: Anatomy of a Eurosceptic State“, *Journal of European Integration* 22, č. 1 (2000): 15–33.

⁵⁶ HK SAR Government, „The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People’s Republic of China“.

záležitostí regionu.⁵⁷ Předmětem kritiky hongkongských představitelů, jako např. předsedy Legislativní rady Jasper Tsang Yok-sing, byla rovněž povaha protestů zahrnující vandalismus, poškozování vládních budov a blokády důležitých dopravních komunikací.⁵⁸ Ačkoli společná čínsko-britská deklarace explicitně nezmiňuje pojem „demokracie“ nebo kterékoli slovo příbuzné, jsou zde vyjmenována práva, která mají být v Hongkongu zachována, včetně práva shromažďovacího, a která typicky existují v demokratických státech. Postoj hongkongské vlády se tak snaží vybalancovat na jedné straně zájmy obyvatel regionu na uplatnění svých práv vycházejících z principů demokracie, jejíž rozvoj je pro Hongkong dle oficiálních vyjádření velmi důležitý,⁵⁹ a na druhé straně zájmy průmyslu a mezinárodní reputaci regionu, která byla pokračujícími protesty narušena.

Z hlediska mezinárodního práva je i přes vysoký stupeň autonomie Hongkongu jedinou vládou, která může činit rozhodnutí vztahující se k regionu, vláda Čínské lidové republiky, pokud tato nejsou v rozporu s modelem „jedna země, dva systémy“. Politolog Stephen Ortmann v souvislosti s požadavky deštníkového hnutí spatřuje status Hongkongu jako problematický především ve dvou bodech. Na jedné straně Hongkong není schopen určit podobu svých zákonodárných orgánů, neboť tato byla stanovena Hong Kong Basic Law vzniklým ve spolupráci Číny a Velké Británie, což zároveň na druhé straně znamená, že region není oproštěn od zásahů centrálních vlád těchto dvou států, neboť oba mohou vznášet své požadavky a nárokovat si určitou míru kontroly nad děním v Hongkongu.⁶⁰ Zájem čínské vlády vytvořit model demokracie v Hongkongu odlišný od toho britského je tak vedle evidentní snahy vyvarovat se některých jeho rysů považovaných v případě Hongkongu za rizikové motivován skutečností, že Hongkong se nachází v odlišné pozici než Velká Británie, která je suverénním státem disponujícím, přinejmenším formálně, právem kontrolovat a činit veškerá rozhodnutí o podobě domácích politických, soudních i jiných institucí bez nutnosti řídit se přitom závazným dokumentem sjednaným mezi třetími stranami.⁶¹ V případě Hongkongu naopak zodpovědnost kontinentální Číny za jeho obranu a zahraniční politiku způsobuje, že čínská strana vznáší požadavky na kandidáty do nejvyšších volených funkcí,

---

⁵⁷ Ng Kang-chung, „CY Leung’s Office Hits Back at Hong Kong’s Ex-Governor Chris Patten over Political Reform“ (South China Morning Post, 4. září 2014), <https://www.scmp.com/news/hong-kong/article/1585041/cy-leungs-office-hits-back-hong-kongs-ex-governor-chris-patten-over>.

⁵⁸ 李自明, „衝政總極愚蠢 曾鈺成: 警不會亂「出椒」” (Wen Wei Po, 28. září 2014), <http://paper.wenweipo.com/2014/09/28/HK1409280008.htm>.

⁵⁹ Xinhua, „Full text: Hong Kong: Democratic Progress Under the Framework of One Country, Two Systems“.

⁶⁰ Stephan Ortmann, „The Lack of Sovereignty, the Umbrella Movement, and Democratisation in Hong Kong“, *Asia Pacific Law Review* 24, č. 2 (2016): 108–22.

⁶¹ Kevin P Lane, *Sovereignty and the Status Quo: the Historical Roots of China’s Hong Kong Policy* (Routledge, 2019).

čímž chce předejít jejich neloajalitě a separatistickým tendencím v regionu.⁶²

Způsob implementace všeobecného volebního práva

Britská strana byla při podpoře demonstrantů motivována především nespokojeností s dosavadním průběhem demokratizace Hongkongu, který nikdy v průběhu britské koloniální nadvlády nebyl plnou demokracií, což se negativně podepsalo na vyjednávací pozici Británie při dojednávání společné čínsko-britské deklarace. Británie jednak považovala proces demokratizace regionu zahájený krátce před jeho předáním pod čínskou správu za pomalý, jednak postrádala možnost jej ovlivnit, což se oboje projevovalo zejména v případě nespokojenosti s učiněnými rozhodnutími.⁶³ Reforma z roku 2014 zahrnující jak zmenšení počtu členů Legislativní rady volených občany ve prospěch těch jmenovaných profesními skupinami a volební komisí, tak předvýběr kandidátů na správce Hongkongu volební komisí byla přijata kriticky z toho důvodu, že Británie v ní spatřovala potenciální znemožnění práva na vládu většiny, kterým jsou v demokratických státech obvykle legitimizována méně populární rozhodnutí vlády platná i pro ty, kteří s nimi nesouhlasí.⁶⁴ Politolog Dylan Loh se domníval, že Čína se tímto krokem snaží získat praktickou kontrolu nad Hongkongem pro prevenci případu, kdy by obyvatelé Hongkongu v budoucnu v přímých volbách učinili rozhodnutí v rozporu se zájmy čínské vlády.⁶⁵ Ačkoli společná čínsko-britská deklarace pokrývá všechny oblasti fungování společnosti v Hongkongu, předmětem sporu se během protestů staly především ty týkající se výkonu občanských práv a svobod, jako jsou volební či shromažďovací právo, jelikož v této oblasti dosavadní fungování modelu „jedna země, dva systémy“ nenaplněovalo očekávání, která od něj britská strana v době předání Hongkongu pod čínskou správu měla. Británie naopak neprojevila znepokojení nad ekonomickými a sociálními dopady protestů na každodenní život obyvatel, přestože ekonomická i sociální oblast byly rovněž upraveny společnou čínsko-britskou deklarací a přestože jejich fungování bylo v průběhu protestů narušeno, jako např. blokádami frekventovaných ulic či znemožněním fungování veřejné dopravy i sociálních služeb.⁶⁶ Domnívám se, že jde důsledek faktu, že tyto negativní dopady se neprojevují v Británii, a skutečnosti, že šíření demokracie do zahraničí

---

⁶² Qin Pang a Fan Jiang, „Hong Kong’s Growing Separatist Tendencies against China’s Rise: Comparing Mainland and Hong Kong College Students’ National Identities“, *Journal of Current Chinese Affairs* 48, č. 1 (2019): 3–28.

⁶³ Lo Shiu-Hing, *The Politics of Democratization in Hong Kong* (Springer, 2016).

⁶⁴ Rebecca L Brown, „The Logic of Majority Rule“, *U. Pa. J. Const. L.* 9 (2006): 23.

⁶⁵ Dylan Loh, „Defending China’s National Image and ‘Defensive Soft Power’: The Case of Hong Kong’s ‘Umbrella Revolution’“, *Journal of Chinese Political Science* 22 (2017): 117–34.

⁶⁶ Ye Wang a Stan Hok-Wui Wong, „Electoral Impacts of a Failed Uprising: Evidence from Hong Kong’s Umbrella Movement“, *Electoral Studies* 71 (2021): 102336.

včetně svých bývalých kolonií je integrální součástí britské diplomacie.

Demokracie v Hongkongu nemá hluboké kořeny, což je dle sociologů Johna Lowe a Eileen Yuk-Ha Tsang způsobeno především britskou koloniální nadvládou.⁶⁷ Historická nezkušenost obyvatel regionu s demokracií by dle nich mohla způsobit, že vzrůstající protičínské nálady ve spojení s politickými změnami požadovanými stoupenci deštníkového hnutí by v případě okamžitého zavedené přímé volby celé Legislativní rady ohrozily probíhající proces demokratizace Hongkongu, včetně rizika úplného opuštění modelu „jedna země, dva systémy“, čímž čínská strana myslí především separatistické tendence, které by se vymkly kontrole.⁶⁸ Otázka míry přímé demokracie je zčásti podobná problému, s nímž se potýkají západní státy čelící hybridní válce ze strany jiných režimů, jako např. Ruska. V souvislosti se šířením dezinformací se často objevuje názor, že uspořádat referendum o některých klíčových otázkách by bylo nezodpovědné, jelikož kampaň by mohla být zmanipulována cizí mocností v její prospěch. V případě Británie je takovým příkladem referendum o Brexitu, v němž se nadpoloviční většina hlasujících vyjádřila pro vystoupení z EU, avšak pozdější výzkumy ukázaly, že toto rozhodnutí bylo v řadě případů neinformované či založené na dezinformacích, které šířily skupiny, které mají zájem západní struktury oslabit.⁶⁹ Čína se v této souvislosti obává vlivu Velké Británie, kterou dlouhodobě obviňuje ze snahy o ovlivňování dění v Hongkongu vměšováním se do domácí politiky speciálního administrativního regionu, mj. v souvislosti s její podporou deštníkovému hnutí. Tamní vláda, která zároveň považuje některé znaky liberální demokracie, jako je politická polarizace vedoucí ke společenské polarizaci či pomalé a komplikované rozhodovací procesy, za příčiny klesajícího vlivu Velké Británie, potažmo celého Západu,⁷⁰ tak namísto implementace principů požadovaných deštníkovým hnutím, které měly zapříčinit tento pokles, preferuje realizaci vlastního modelu demokracie pro Hongkong. Tento by měl brát v potaz kulturní i sociální provázanost mezi kontinentální Čínou a Hongkongem a zachovat jeho status mezinárodního finančního centra a dopravního uzlu s volným pohybem kapitálu, jak bylo stanoveno společnou čínsko-britskou deklarací, ale zároveň předejít Čínou vnímaným negativům Velké Británie, jako je politická nestabilita či neschopnost rychle se vzpamatovat

---

⁶⁷ John Lowe a Eileen Yuk-Ha Tsang, „Hong Kong’s Umbrella Movement and the Promotion of Deviance“, *Deviant Behavior* 40, č. 9 (2019): 1068–79.

⁶⁸ Xinhua, „Full text: Hong Kong: Democratic Progress Under the Framework of One Country, Two Systems“.

⁶⁹ Vidya Narayanan et al., „Russian Involvement and Junk News during Brexit“, *The Computational Propaganda Project. Algorithms, Automation and Digital Politics*. <https://comprop.oii.ox.ac.uk/research/working-papers/russia-and-brexit>, 2017.

⁷⁰ Yun-han Chu a Yongnian Zheng, *The Decline of the Western-Centric World and the Emerging New Global Order: Contending Views* (Routledge, 2020).

z ekonomických krizí.⁷¹

Divergence společenských trendů v Británii a Číně

Britská demokratická tradice považuje individuální lidská práva za nejvyšší hodnotu a staví je nad zájmy společnosti jako celku, což vede k rostoucí diverzitě britské společnosti, která je v současnosti v důsledku vzrůstajícího zastoupení různých etnických, genderových, náboženských i jinak demograficky definovaných skupin držena pohromadě především skrze liberální hodnoty, jako jsou rovnost, vzájemný respekt či sociální spravedlnost, sdílené všemi jejími členy. Společenská debata o pojetí a implikacích těchto hodnot vycházející z kritiky britské expanzivní zahraniční politiky během období kolonialismu v Hongkongu i jinde se stala jedním z důležitých témat britské politiky na celostátní úrovni a politici v jejich akcentování vůči domácímu publiku pokračovali mj. v zahraničněpolitických otázkách i po svém zvolení.⁷² Represe bezpečnostních složek vůči demonstrantům byly široce chápány jako porušení těchto individuálních práv a svobod, jako je právo na svobodu projevu a právo na svobodné shromažďování, přičemž zdůrazňována byla zejména nekonfliktní povaha většiny akcí.⁷³ Vyšetřování čelních představitelů protestního hnutí pak bylo interpretováno jako vzkaz potenciálním budoucím následovníkům, že stíhány mohou být všechny veřejné projevy nesouhlasu.⁷⁴ Často zdůrazňovanou skutečností ze strany britských představitelů bylo také to, že občané mají právo na pokojný protest i okupaci veřejných prostranství jako součást pasivního odporu, jelikož tím vyjadřují své hodnoty, které jsou dle nich ohroženy, a přispívají tak k veřejné diskuzi.⁷⁵ Z tohoto důvodu byla snaha znemožnit občanům protestovat považována za porušení klíčových závazků společné čínsko-britské deklarace, jelikož trestné činy, kterých se měli někteří demonstranti dopustit tím, že zorganizovali protesty, jsou dle Velké Británie níže než důležitost hodnot, které se tímto jednáním snažili prosadit.

Správce Hongkongu Leung Chun-ying i někteří politici z kontinentální Číny protesty odsoudili, přičemž jejich vyjádření byla často ve shodě, neboť hongkongská vláda je tvořena především zástupci propekingské frakce. Postupem času společně s tím, jak protesty jednak zesílily, jednak měly větší dopad na běžné fungování města, začali označovat demonstranty za

---

⁷¹ Ben Blanchard, „Chinese Party Newspaper Says Western Democracy Only Brings Chaos“ (Reuters, 9. červen 2014), <https://www.reuters.com/article/us-china-politics-democracy-idUSKBN0EK08I20140609>.

⁷² Maria Sobolewska a Robert Ford, *Brexitland: Identity, Diversity and the Reshaping of British Politics* (Cambridge University Press, 2020).

⁷³ Davis, „Hong Kong’s Umbrella Movement: Beijing’s Broken Promises“.

⁷⁴ Jones, *Law and Politics of the Taiwan Sunflower and Hong Kong Umbrella Movements*.

⁷⁵ Tim Rühlig, „Hong Kong’s Umbrella Movement in Search of Self-Determination“, *UI Paper* 3 (2015): 1–22.

neloajální Číně jakožto své mateřské zemi, jelikož mezi jejich požadavky bylo zavedení zastupitelské demokracie ve formě, která existuje v západních státech, a rezignace Leung Chun-yinga, proti němuž se protestující ostře vymezovali.⁷⁶ Dosažení politické změny skrze protesty však považovali čínští představitelé za nebezpečí, přičemž jako negativní dopady angažovanosti občanské společnosti v západních zemích spatřují náchylnost k chaosu a politické nestabilitě.⁷⁷ Státní tisková agentura Xinhua, která slouží ke komunikaci oficiálních stanovisek čínské vlády, ve zprávě podporující „zlepšení volebního systému“ uvedla, že „neexistuje jednotný set kritérií pro demokracii ani jednotný model demokracie použitelný univerzálně. (...) Sociální a politické krize a turbulence v některých státech a regionech v minulých letech jsou důkazem, že nikde na světě neexistuje dokonalá demokracie. Ignorování reality vlastní země a slepá replikace cizích systémů často způsobuje chaos a přináší lidem utrpení“.⁷⁸ Ačkoli se domnívám, že tato kritika směřuje spíše na USA než na Velkou Británii, lze z ní vyčíst oficiální čínský postoj, že model demokracie pro Hongkong by měl být rozvíjen s přihlédnutím k místním specifikům a přizpůsoben hongkongským reáliím. Z tohoto důvodu čínští představitelé zdůrazňují především ty části společné čínsko-britské deklarace, které předpokládají, že Hongkong bude spravován obyvateli Hongkongu a zdejší politický systém bude nezávislý na jiných státech. Obavy z propagace západní praxe i v kontinentální Číně v případě jejího rozšíření do Hongkongu skrze deštníkové hnutí tak stály u zrodu rétoriky kladoucí důraz na vládu patriotů.⁷⁹

S postupem času a stupňujícími se komplikacemi pro běžný život obyvatel regionu pak správce Hongkongu vyjádřil názor, že tyto demonstrace nejsou projevem demokracie, ale anarchie, a nejsou tak zaručeny Hong Kong Basic Law.⁸⁰ Profesor práva Benny Tai, jeden z odsouzených za svou roli v přípravě protestů, konkrétně za podněcování k veřejným nepokojům, uvedl, že „budeme pokračovat v našem boji za demokracii, ale technicky jsme

---

⁷⁶ Tom McCarthy, „Under the Umbrellas: What Do Hong Kong’s Protesters Want from China?“ (The Guardian, 29. září 2014), <https://www.theguardian.com/world/2014/sep/29/hong-kong-democracy-protests-china-umbrellas-police>.

⁷⁷ Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „The State of Democracy in the United States: 2022“, 20. březen 2023, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjbxw/202303/t20230320_11044481.html.

⁷⁸ Xinhua, „Full text: Hong Kong: Democratic Progress Under the Framework of One Country, Two Systems“.

⁷⁹ Zhengxu Wang, „Public Support for Democracy in China“, *Journal of Contemporary China* 16, č. 53 (2007): 561–79; HY Albert, „The Law and Politics of the Struggle for Universal Suffrage in Hong Kong, 2013–15“, *Asian Journal of Law and Society* 3, č. 1 (2016): 189–207.

⁸⁰ James Legge, „Hong Kong Protests: Chief Executive Leung Chun-ying Warns Island Could Yet Descend into ‚Anarchy‘ if Pro-Democracy Demonstrations Continue“ (The Independent, 14. leden 2015), <https://www.independent.co.uk/news/world/asia/hong-kong-protests-chief-executive-leung-chunying-warns-island-could-yet-descend-into-anarchy-if-prodemocracy-demonstrations-continue-9978475.html>.

porušili zákon a budeme muset nést právní odpovědnost“,⁸¹ čímž dal najevo, že principům, o které usiluje, přikládá vyšší důležitost než prostředkům, které k dosažení tohoto cíle použije. Na příkladu odsouzení organizátorů protestů k několika měsícům až letům vězení je patrné, že čínská strana naopak před shromažďovací právem upřednostňuje zájem na udržení veřejného pořádku, sociální stability a fungování ekonomiky, což jsou faktory, které vedly k prudkému vzestupu Číny od 90. let.⁸²

Právní aspekty společné čínsko-britské deklarace

Možné budoucí neshody ohledně praktického fungování modelu „jedna země, dva systémy“ byly predikovány již v době před předáním Hongkongu pod čínskou správu, jelikož společná čínsko-britská deklarace blíže nespécifikuje způsob implementace cílů stanovených v tomto dokumentu.⁸³ Jak již z jeho názvu vyplývá, jedná se spíše o deklaratorní dokument, který předpokládá vznik dalších dokumentů, které budou řešit aplikaci principů, ať již jde o způsob volby zástupců hongkongských obyvatel, podobu soudního systému či fungování finančních trhů. Problémem z pohledu Británie je rovněž skutečnost, že Hong Kong Basic Law, který je z hlediska svého vztahu k dalším právním předpisům ústavou, neobsahuje sankce, které by mohly být uplatňovány v případě odchýlení se od zde stanovených principů.⁸⁴ Zároveň se však domnívám, že jejich vymahatelnost by mohla být problematická i v případě, že by tyto definovány byly, neboť předmětem sporu by se mohla stát kredibilita orgánu, který bude dodržování společné čínsko-britské deklarace posuzovat. V případě deštníkového hnutí to znamená, že možnosti britských představitelů, jak ovlivnit dění v Hongkongu, které si vykládají jako porušení společné čínsko-britské deklarace, jsou omezené prakticky pouze na veřejnou kritiku. Naopak přímá angažovanost Británie v Hongkongu by bezesporu byla porušením této deklarace i dalších principů mezinárodního práva jako práva na teritoriální integritu, což si obě strany uvědomují.

Od 80. a 90. let 20. století, kdy byly podmínky fungování společnosti v Hongkongu dojednávány, se navíc geopolitické postavení obou států změnilo a Čína dnes i přes značně

---

⁸¹ iRozhlas, „V Hongkongu odsoudili prodemokratické aktivisty, demonstracemi vzbudili ‚veřejné pohoršení“ (Český rozhlas, 9. duben 2019), https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/hongkong_1904091030_haf.

⁸² Wang, „Public Support for Democracy in China“.

⁸³ Palumbo, „Analysis of the Sino-British Joint Declaration and the Basic Law of Hong Kong: What Do They Guarantee the People of Hong Kong after 1997“.

⁸⁴ HK SAR Government, „The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China“.

nerovnoměrný rozvoj není závislá na Velké Británii, jelikož si vytvořila vlastní síť spojenců.⁸⁵ Specifický status Hongkongu, kde mají existovat pravidla odlišná od těch, které existují ve státě, který má formálně jako jediný pravomoci vykonávat kontrolu nad tímto územím, se tak vzhledem k tomu, že současně s ustanovením Speciálního administrativního regionu Hongkong nebyly zřízeny orgány uznávané oběma stranami, které by na naplňování těchto podmínek dohlížely a mohly přijímat rozhodnutí vedoucí k jejich opětovnému naplnění, jeví jako neudržitelný za situace, kdy se jednak liší výklad některých základních pojmů ze strany obou států a jednak výrazně proměňuje jejich pozice ve světové geopolitice. Jsou-li prohlášení britských představitelů vyjadřující znepokojení z přístupu hongkongské samosprávy vůči deštníkovému hnutí míněna vážně, pak lze dovodit, že ani jeden z výše uvedených faktorů nebyl při jednání o návratu Hongkongu pod čínskou správu vzat dostatečně v potaz, přičemž na tomto tratí především britské zájmy. Velká Británie v uplynulých 25 letech nedokázala udržovat krok s tempem vývoje v Číně, která tak již není nucena uplatňovat principy, které nepovažuje za výhodné. Je to naopak Velká Británie, kdo je z důvodu záporné obchodní bilance v řadě oblastí závislá na Číně, což omezuje možnosti Británie přijímat odvetná opatření v reakci na dění v Hongkongu, a pro jejíž spojence nemá dění v Hongkongu dostatečnou prioritu, aby skrze ně Velká Británie vytvořila tlak na Čínu.⁸⁶ Nárůst geopolitické důležitosti Číny od 90. let zároveň znamená, že pro Británii je těžší než kdy dříve přimět Čínu k revizi modelu „jedna země, dva systémy“, která by přesněji definovala body, ohledně kterých vedly oba státy spory.

Projednávání zákona o vydávání osob (2019) a schválení zákona o národní bezpečnosti (2020)

Zákon o vydávání osob

Přestože protesty v roce 2014 byly ukončeny policií, v květnu 2019 započala nová vlna demonstrací během projednávání zákona o vydávání osob Legislativní radou. Tento zákon, který se zákonem o národní bezpečnosti bezprostředně nesouvisí, měl umožnit vydávání osob podezřelých, obviněných a obžalovaných ze spáchání trestného činu z Hongkongu do států a oblastí, které nemají s Hongkongem uzavřenou bilaterální smlouvu o vydávání, např. do

---

⁸⁵ Quan Li a Min Ye, „China’s Emerging Partnership Network: What, Who, Where, When and Why“, *International Trade, Politics and Development* 3, č. 2 (2019): 66–81.

⁸⁶ Christopher McKeon, „Lack of ‘Meaningful Sanctions’ over Hong Kong Sent ‘Wrong Message’ to China“ (The Independent, 11. březen 2022), <https://www.independent.co.uk/news/uk/hong-kong-china-australian-beijing-nigel-adams-b2034002.html>.

kontinentální Číny. Protestující, kterých bylo několik set tisíc, stanovili pět cílů zahrnujících rezignaci správkyně Hongkongu Carrie Lam či ukončení označování jejich akcí za nepokoje hongkongskými autoritami, přičemž k hlavnímu cíli, kterým bylo stažení návrhu zákona o vydávání osob, skutečně došlo v září 2019.⁸⁷ Nespokojenost demonstrantů s nevyhověním dalším požadavkům vedla k pokračování protestů, které se v řadě případů změnilly v násilnosti a střety s policií. Podíl na zeslábnutí protestního hnutí pak měla pandemie covid-19 propuknuvší v prvním čtvrtletí roku 2020, během níž bylo ve státech po celém světě občanům legislativou znemožněno vykonávat některá občanská práva, jako je právo shromažďovací. Za účelem předejití masovým demonstracím a nepokojům v době po odeznění pandemie byl ve druhém čtvrtletí 2020 projednán návrh zákona o národní bezpečnosti Stálým výborem Všečínského shromáždění lidových zástupců, které jej 30. června schválilo, čímž umožnilo snadnější potlačení protestních akcí na podporu nezávislosti Hongkongu jejich postavením mimo zákon.⁸⁸

Zákon o národní bezpečnosti

Jak bylo zmíněno výše, Hongkong je autonomním regionem, který na jedné straně nedisponuje svrchovaností k jednání navenek, na druhé straně má vlastní vládu zodpovědnou za vnitřní záležitosti, přičemž jeho stávající status je výsledkem zdlouhavého čínsko-britského vyjednávání a má platit pouze po dobu 50 let. Jelikož Čína a Velká Británie jsou státy s odlišným společenským uspořádáním patřící do jiných sfér vlivu a jejich vztahy jsou doprovázeny vzájemnou nedůvěrou, byl otázkou řešenou při vrácení Hongkongu pod čínskou správu i způsob zajištění vnitřní bezpečnosti, čímž se mělo předejít situaci, kdy jedna či druhá strana bude v Hongkongu vyvíjet aktivity, které by byly v rozporu se společnou čínsko-britskou deklarací. Článek 23 Hong Kong Basic Law stanoví, že „národní bezpečnost“, čímž se z hlediska definice myslí vnitřní bezpečnost, bude zajištěna skrze vlastní ustanovení Hong Kong Basic Law. Plné znění článku 23 Hong Kong Basic Law je následující:

Speciální administrativní region Hongkong implementuje zákony zakazující jakýkoli čin zrady, odtržení, pobuřování či podvracení namířený proti centrální pekingské vládě, zákony zakazující krádež státního tajemství, zakazující zahraničním politickým organizacím a jiným tělesům vykonávat ve

---

⁸⁷ Francis LF Lee et al., „Five Demands and (Not Quite) Beyond: Claim Making and Ideology in Hong Kong’s Anti-Extradition Bill Movement“, *Communist and Post-Communist Studies* 53, č. 4 (2020): 22–40.

⁸⁸ Sonny Lo, „Hong Kong in 2020: National Security Law and Truncated Autonomy“, *Asian Survey* 61, č. 1 (2021): 34–42.

*speciálním administrativním regionu politické aktivity a zakazující politickým organizacím a jiným tělesům působícím ve speciálním administrativním regionu vytvářet vazby se zahraničními politickými organizacemi a jinými tělesy.*⁸⁹

Jak vyplývá z tohoto článku, jeho cílem je zabránit vměšování cizích subjektů do vnitřních záležitostí Hongkongu a znemožnit nepřátelské aktivity namířené vůči centrální čínské vládě, která za Hongkong i přes vysoký stupeň autonomie po celou dobu trvání modelu „jedna země, dva systémy“ v zahraničních a bezpečnostních otázkách zodpovídá. V minulosti měla hongkongská vláda v plánu schválit tento zákon vícekrát, naposledy v roce 2003, kdy se v důsledku masových protestů rozhodla od tohoto záměru upustit.⁹⁰ Vnitřní bezpečnost tak, jak s ní počítá Hong Kong Basic Law, zůstávala smluvně neupravená až do roku 2020. Tak jako většina citlivé legislativy týkající se občanských práv a svobod, na kterou se liší pohled politiků z propekingské a prodemokratické frakce, se znění zákona stalo předmětem sporů a kontroverzí, které po dlouhou dobu bránily jeho přijetí. Hrozby pro vnitřní bezpečnost jsou v zákoně o národní bezpečnosti rozděleny do čtyř hlavních kategorií zahrnujících podvracení, odtržení, terorismus a tajnou dohodu se zahraničními silami,⁹¹ přičemž praktická

implementace ukázala, že sem lze radit veřejné vystavování hesel volajících po nezávislosti Hongkongu, jeho osvobození, revoluci či vytvoření národa Hongkongers.⁹²

Obrázek 1: Několik osob držících prázdné papíry, které se po červnu 2020 staly formou vyjádření nesouhlasu se zákonem o národní bezpečnosti vlivem nejistoty ohledně toho, která hesla jsou v rozporu s tímto zákonem (zdroj: autor, 2022).

⁸⁹ HK SAR Government, „The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People’s Republic of China“.

⁹⁰ Wong, „People’s Power in Power? Hong Kong’s Political Development and the July Rally“.

⁹¹ HK SAR Government, „The Law of the People’s Republic of China on Safeguarding National Security in the Hong Kong Special Administrative Region“, 30. červen 2020, [https://www.elegislation.gov.hk/doc/hk/a406/eng_translation_\(a406\)_en.pdf](https://www.elegislation.gov.hk/doc/hk/a406/eng_translation_(a406)_en.pdf).

⁹² Brian Wong, „National Security Law: Protest Slogan ‘Liberate Hong Kong’ Can Have Multiple Meanings, but Is It Ultimately a Call for Secession?“ (South China Morning Post, 28. červenec 2021), <https://www.scmp.com/news/hong-kong/law-and-crime/article/3142767/national-security-law-protest-slogan-liberate-hong>.

Odlišná mentalita

Odlišnosti mezi mentalitou v Číně a Velké Británii, které se projevují při argumentaci obou stran k zákonu o národní bezpečnosti, je možné ilustrovat na vymezení pojmu veřejný zájem, který je v Číně definovaný širěji než ve Velké Británii. Zatímco čínská, potažmo asijská, mentalita tíhne k potlačení vlastní osoby ve prospěch blaha celé skupiny, k čemuž má zákon o národní bezpečnosti vytvořit podmínky, v Británii je klíčovým kritériem osobní prospěch jednotlivce, ať již vyjádřený skrze soukromé vlastnictví či některou ze základních svobod.⁹³ Odlišná míra přípustnosti zásahů do života jednotlivce ze strany státu se vedle snazšího prosazení rozsáhlých infrastrukturálních projektů, které vedly k růstu čínského HDP, projevuje v rovině společenského života především v odlišné legislativě, která je Velkou Británií a Čínou považována za přijatelnou.⁹⁴ Téměř stoletá britská správa Hongkongu, čínskou stranou označovaná jako okupace, jejíž důsledky přetrvávají v podobě angličtiny jakožto jednoho ze dvou úředních jazyků, levostranného provozu, západních státních svátků či vlastní měny pevně navázané na kurz amerického dolaru, společně s přílivem velkého množství kapitalistů z kontinentální Číny po druhé světové válce, vedly k rozdílné mentalitě dnešních hongkongských obyvatel nejen oproti Britům z důvodu zcela odlišného kulturního zázemí, ale také oproti obyvatelům kontinentální Číny, přičemž předání Hongkongu pod čínskou správu v roce 1997 bylo spouštěčem dalšího vývoje.⁹⁵ Zákon o národní bezpečnosti tak vedle Británie odmítají také hongkongští politici z prodemokratické frakce, kteří se dle svých vyjádření po jeho schválení nemohou vyjadřovat zcela svobodně, což v některých případech vedlo k jejich emigraci mj. do Británie.⁹⁶

Vzrůstající napětí mezi britskou a čínskou stranou je také důsledkem divergence společenských trendů ve Velké Británii a Číně. Konsolidace moci v rámci KS Číny během prezidentského mandátu Si Ťin-pchinga je fenoménem, který je v rozporu se vzrůstajícím působením občanské společnosti na veřejnou debatu ve Velké Británii, kterou ovlivňují hnutí stavící se za určité skupiny obyvatel, jako např. Black Lives Matter akcentující práva černošských obyvatel. Hann a Dunn (1996) uvádějí, že pro čínskou mentalitu není

---

⁹³ Vivian L Vignoles et al., „Beyond the ‘East–West’ Dichotomy: Global Variation in Cultural Models of Selfhood”, *Journal of Experimental Psychology: General* 145, č. 8 (2016): 966.

⁹⁴ Leo F. Goodstadt, *Uneasy Partners: The Conflict between Public Interest and Private Profit in Hong Kong*, roč. 1 (Hong Kong University Press, 2005); Patti Goldman, „Public Interest Environmental Litigation in China: Lessons Learned from the US Experience”, *Vt. J. Envtl. L.* 8 (2006): 251.

⁹⁵ Hong Kong Public Opinion Research Institute, „Categorical Ethnic Identity”.

⁹⁶ Emma Graham-Harrison, „Hong Kong Politicians Face Pro-Democracy Exodus” (Guardian, 14. listopad 2020), <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/14/hong-kong-politicians-face-pro-democracy-exodus>.

charakteristické bojovat za své cíle skrze veřejný aktivismus, protestní akce a angažovanost občanské společnosti jako v Británii,⁹⁷ kde vliv aktivistických skupin na policy making je tradicí existující již vzniku sociálních nerovností doprovázejících průmyslovou revoluci, prohlubující se od druhé poloviny 20. století s vzrůstající diverzitou britské společnosti, a fungujícím nástrojem změny.⁹⁸ Čínská vláda naopak demonstrace přerůstající v násilnosti, jako tomu bylo v případě protestů proti zákonu o vydávání osob v Hongkongu, stejně jako snahu domoci se svých individuálních práv skrze stávky v dopravě, zdravotnictví i školství, které se v Británii v minulých letech konaly alespoň několikrát ročně, považuje za negativa pro čínskou strategii k pozici supervelmoci, jelikož ve svých důsledcích snižují HDP a životní úroveň obyvatel a narušují sociální stabilitu.⁹⁹ Tato kritéria jsou v Číně považována za důležitější než ve Velké Británii, jelikož Čína jakožto stát nacházející se ve čtvrtém stádiu ekonomického růstu z pěti dle modelu amerického ekonoma Walta Whitmana Rostowa prošla transformativními změnami teprve v nedávných desetiletích a není tak stabilní jako Velká Británie, která je již desítky let řazena mezi země prvního světa.¹⁰⁰ Rétorika britské vlády stavící se za protestující tak byla správkyní Hongkongu Carrie Lam vykládána nikoli jako podpora jejich občanských práv a svobod, ale jako pokus ovlivňovat vnitřní záležitosti regionu z pozice soupeřícího státu.¹⁰¹

Spor o výklad základních pojmů

Hongkongská vláda vnímala absenci zákona upravujícího vnitřní bezpečnost jako dlouhodobý palčivý problém regionu a důvod, proč předchozí demonstrace dosáhly takových rozměrů a poškodily mezinárodní obraz města. Schválení zákona o národní bezpečnosti je tak interpretováno jako vytvoření dostatečné právní opory pro růst Hongkongu a důležitý krok pro rozvoj zdejší demokracie v rámci modelu „jedna země, dva systémy“, což je v kontrastu s tvrzením britské strany o omezování občanských práv a svobod, jelikož dle hongkongské vlády se zákon v praxi dotkne pouze minima obyvatel ohrožujících vnitřní bezpečnost

---

⁹⁷ Christopher Michael Hann a Elizabeth Dunn, *Civil Society: Challenging Western Models* (Psychology Press, 1996).

⁹⁸ Catherine Durose et al., „‘Acceptable Difference’: Diversity, Representation and Pathways to UK Politics“, *Parliamentary Affairs* 66, č. 2 (2013): 246–67.

⁹⁹ Dimitrios Asteriou a Simon Price, „Political Instability and Economic Growth: UK Time Series Evidence“, *Scottish Journal of Political Economy* 48, č. 4 (2001): 383–99.

¹⁰⁰ Walt Whitman Rostow, *The Stages of Economic Growth* (Cambridge University Press, 1990).

¹⁰¹ Emma Graham-Harrison, Lily Kuo, a Helen Davidson, „China Accuses UK of Gross Interference over Hong Kong Citizenship Offer“ (Guardian, 3. červenec 2020), <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/03/china-accuses-uk-of-gross-interference-over-hong-kong-citizenship-offer>.

regionu.¹⁰² Zákon o národní bezpečnosti ve svých důsledcích přináší menší možnost zapojení občanů ve věcech celoregionálního významu, které se týkající zahraničních otázek a vztahu Hongkongu ke kontinentální Číně, jelikož Hongkong nedisponuje právem vést vlastní zahraniční politiku a rozhodovat o své svrchovanosti. Naopak se přímo se nedotýká lokální úrovně, tedy jednotlivých městských nebo rurálních obvodů, kam se volí ve volbách do místních zastupitelstev a kde se nerozhoduje o strategické orientaci celého regionu, přičemž do těchto orgánů byla i v posledních volbách v listopadu 2019 zvolena nezanedbatelná část politiků z prodemokratického tábora.¹⁰³ Je evidentní, že pojetí demokracie se liší mezi britskou stranou, která svými vyjádřeními v Hongkongu podporuje především západní liberalismus, který existuje v Británii samotné a který je v politologické teorii často staven na roveň s demokracií jako takovou, a čínskou stranou, která zdůrazňuje správu regionu jeho obyvateli se znalostí místních problémů a zvyklostí, kteří mají rovněž kladný vztah k Číně. Pojem demokracie pochází z řeckých slov „démós“ a „kratéō“ a v překladu znamená „vláda lidu“, což odkazuje na myšlenku výkonu moci oprávněnými občany.¹⁰⁴ Demokracie přitom nemá jednotou definici, která by byla uznávaná všemi státy světa a posvěcená mezinárodní organizací s určitou kredibilitou, jako je např. OSN, ale její praktická podoba se liší, a to i mezi státy, které se vzájemně považují za demokratické. Zatímco ve starověkých Athénách znamenala demokracie aktivní volební právo pouze pro svobodné občany, pouze pro muže, pouze pro ty nad 20 let věku a podmínky pro výkon pasivního volebního práva byly rovněž omezené oproti současnosti,¹⁰⁵ dnes by vyloučení jak nemajetných osob či zaměstnanců, tak žen z volebního procesu bylo chápáno jako porušení jejich základních lidských práv. Ačkoli jediná všeobecně přijímaná omezení, která jsou dle stávající politologické teorie v souladu s demokracií, jsou věková hranice či duševní stav, liší se hodnoty upřednostňované obyvateli asijských demokracií od obyvatel žijících na Západě.¹⁰⁶

Poté, co v září 2019 hongkongská vláda vyhověla jednomu z pěti požadavků demonstrantů, který byl zároveň hlavním předmětem kritiky Velké Británie, a zákon o vydávání osob přestala projednávat, se britská kritika přesunula k otázce volebního práva a

---

¹⁰² HK SAR Government, „Law on Safeguarding National Security in Hong Kong“, 13. leden 2021, https://www.brandhk.gov.hk/docs/default-source/factsheets-library/hong-kong-themes/national-security-law-e.pdf?sfvrsn=b4537bfb_3.

¹⁰³ HK SAR Government, „District Council Election 2019“, 25. listopad 2019, <https://www.elections.gov.hk/dc2019/eng/results.html>.

¹⁰⁴ Robin Osborne, *Athens and Athenian Democracy* (Cambridge University Press, 2010).

¹⁰⁵ Robin Osborne, *Athens and Athenian Democracy* (Cambridge University Press, 2010).

¹⁰⁶ Daniel A. Bell, „Beyond Liberal Democracy“ (Princeton University Press, 2009), <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9781400827466/html?lang=de#contents>; Mark R Thompson, „Democracy with Asian Characteristics“, *The Journal of Asian Studies* 74, č. 4 (2015): 875–87.

reformy z roku 2014, která byla motivem deštníkového hnutí. Pokračující zásahy Británie ve formě podpory protestujících a prodemokratických politiků ze strany ministra zahraničí Jeremyho Hunt¹⁰⁷ vedly k interpretaci jejího jednání hongkongskými orgány jako vměšování se do vnitřních věcí regionu, jelikož hongkongskou politiku Čína považuje za domácí záležitost. Skutečnost, že zdejší obyvatelé nemohou svou proměňující se identitu reflektovat skrze volené orgány rozhodující o jejich sebeurčení jako v případě suverénních států, jelikož mantinely modelu „jedna země, dva systémy“ byly stanoveny tehdejšími vládami Velké Británie a Číny již v první polovině 80. letech 20. století na více než 50 let dopředu, vedou k opakovaným sporům ohledně politické identity obyvatel a budoucího směřování regionu. Uskutečnění požadavků části demonstrantů na nezávislost Hongkongu, které by posílilo politickou a hospodářskou pozici Británie v regionu východní Asie, je ale v přímém rozporu se společnou čínsko-britskou deklarací,¹⁰⁸ na jejímž znění se rovněž Velká Británie aktivně podílela. Z tohoto důvodu se proti opakovaným protestním akcím a nepokojům, které snižovaly HDP a kvalitu života v Hongkongu, čínská strana rozhodla rázně zakročit skrze zákon o národní bezpečnosti, jehož schválení bylo několik desetiletí odkládáno. Jeho schválení napomohlo také uklidnění situace v Hongkongu s příchodem pandemie covid-19 zkraje roku 2020, jelikož zejména v asijských státech a komunitách došlo k dobrovolnému osvojení pravidel zabraňujících šíření covidu-19 nad rámec těch vyžadovaných legislativou, což v případě Hongkongu znamenalo nízkou ochotu osobně se účastnit veřejných shromáždění.¹⁰⁹ Po schválení zákona o národní bezpečnosti obvinil britský ministr zahraničí Dominic Raab Čínu z „jasného porušení právně závazné společné čínsko-britské deklarace“,¹¹⁰ což dle mého názoru byla možná paradoxně v dané vyhrocené situaci jediná možná reakce, neboť v opačném případě by mohla být čínská interpretace taková, že Británie podněcuje nepokoje směřující proti společné čínsko-britské deklaraci, aniž by tato byla porušena a přestože tuto sama Británie dojednala.

---

¹⁰⁷ Reuters Staff, „UK’s Hunt Denies He Supported Violent Protests in Hong Kong“ (Reuters, 4. červenec 2019), <https://www.reuters.com/article/us-hongkong-extradition-china-britain-idUSKCN1TZ0K1>.

¹⁰⁸ Organizace spojených národů, „Joint Declaration on the Question of Hong Kong“ (Secretariat of the United Nations, 1985), <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201399/v1399.pdf>.

¹⁰⁹ Sumedha Gupta, Simon Kosali, a Coady Wing, „Mandated and Voluntary Social Distancing During The COVID-19 Epidemic: A Review“ (National Bureau of Economic Research, listopad 2020), <https://www.nber.org/papers/w28139>.

¹¹⁰ Dominic Raab, „Foreign Secretary Declares Breach of Sino-British Joint Declaration“ (Foreign, Commonwealth & Development Office, UK Government, 12. listopad 2020), <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-declares-breach-of-sino-british-joint-declaration>.

Pozice občanské společnosti

Velká Británie se vyjadřovala jak k probíhajícím demonstracím proti zákonu o vydávání osob, tak k zákonu o národní bezpečnosti. Předmětem kritiky britských vládních politiků byla v obou případech obava, že zákony mohou být využity k potlačení opozice v Hongkongu, kdy by v případě vydání aktivistů do kontinentální Číny mohlo dojít k porušování jejich práv garantovaných v Hongkongu, jelikož by se na ně nevztahovala hongkongská legislativa.¹¹¹ Zvláště kritičtí byli Britové k obvinění politiků z prodemokratického tábora, kteří aktivně podporovali protesty v roce 2019, tedy ještě před schválením zákona o národní bezpečnosti. Tento krok je citlivý jednak proto, že zatčení politiků, které Britové diplomaticky podporovali, ze strany hongkongských úřadů znamenalo určitou delegitimizaci i pro samotnou politiku Velké Británie vůči Hongkongu, jednak také proto, že právo bylo v jejich případě aplikováno retroaktivně, tedy byli obviněni ze skutků, které měli spáchat ještě v době, kdy zákon o národní bezpečnosti nebyl účinný.¹¹² Ve třech průzkumech veřejného mínění realizovaných ve spolupráci agentury Reuters a Hong Kong Public Opinion Research Institute uskutečněných mezi prosincem 2019 a červnem 2020 vyjádřilo mezi 51 a 59 procenty respondentů podporu protestnímu hnutí, zatímco mezi 30 a 34 procenty vyjádřilo opačný postoj, zbytek pak nezastával jednoznačný názor anebo nezastával žádný názor.¹¹³ Ačkoli jsou obyvatelé Hongkongu poměrně rozpolceni, o polovinu až dvojnásobek vyšší počet podporovatelů protestního hnutí než jeho odpůrců se odráží v tvrzení britské vlády, že většina obyvatel Hongkongu si přeje pokojně protestovat a jejich názor nemá být ignorován.¹¹⁴ Britský požadavek na realizaci návrhu s nejvyšší momentální podporou, který vychází z práva na vládu většiny, je však odlišný od způsobu, jakým je spravována Británie, kde v posledních parlamentních volbách v roce 2019 zvítězila Konzervativní strana s více než jedenáctiprocentním nárůstem, který však zejména v důsledku protiepidemických opatření během pandemie covid-19 několik měsíců po volbách ztratila. Přestože podobně jako podpora hongkongské vlády ve srovnatelném období ani ta britská poslední tři roky nedosahovala v průzkumech veřejného mínění výsledků, které by jí umožňovaly vládnout, zůstává u moci a

---

¹¹¹ Louisa Brooke-Holland, „The UK’s Reaction to Protests in Hong Kong“ (UK Government, 14. leden 2019), <https://commonslibrary.parliament.uk/the-uks-reaction-to-protests-in-hong-kong/>.

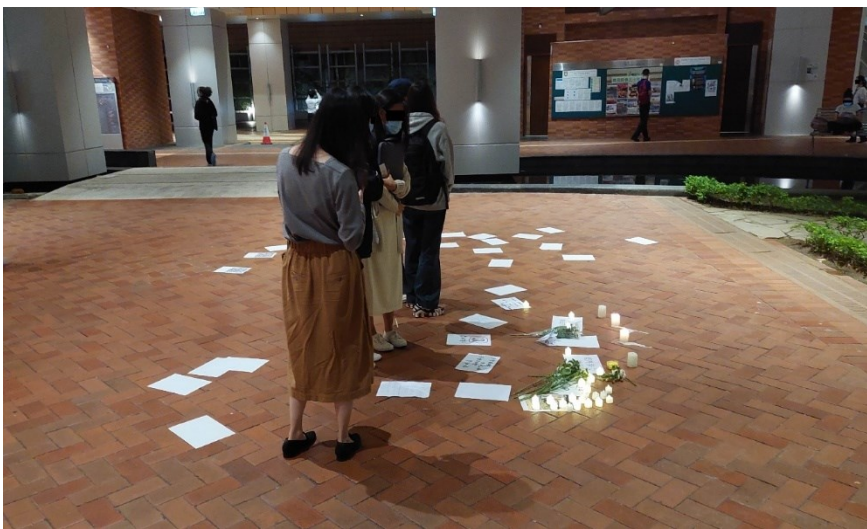
¹¹² Sonny Lo, „Hong Kong in 2020: National Security Law and Truncated Autonomy“.

¹¹³ Ting-Yiu Robert Chung et al., „Survey on Hong Kong People’s Views Regarding the Anti-Extradition Bill Movement“ (Hong Kong Public Opinion Research Institute, 2023), <https://www.pori.hk/research-reports-en/hong-kong-peoples-views-regarding-the-anti-extradition-bill-movement.html?lang=en>.

¹¹⁴ Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs, „The Six-Monthly Report on Hong Kong: 1 July to 31 December 2019“ (UK Government, 11. červen 2020), https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/891526/Hong_Kong_Six_Monthly_Report_1_July_to_31_December_2019.pdf.

s výjimkou personálních změn na některých postech řídí její zástupci domácí i zahraniční politiku Velké Británie zahrnující kritický postoj vůči událostem v Hongkongu.¹¹⁵

Odlíšné ideologie Velké Británie a Číny jsou patrné v oblasti angažovanosti občanské společnosti, resp. přístupu státních orgánů k protivládním shromážděním. Liberální demokracie existující v Británii předpokládá aktivní roli občanů, ať už jde o participaci při komunitním rozvoji, pomoc znevýhodněným skupinám obyvatel či prevenci terorismu.¹¹⁶ V případě Číny naopak nemá angažovanost občanské společnosti tradici a aktivní zapojení široké veřejnosti do vysoké politiky se nepředpokládá, vlivem čehož i nevelká shromáždění občanů vyjadřující své postoje mohou vést ke změně, jelikož se vymykají dlouhodobým

Obrázek 2: Kulturní provázanost Hongkongu a kontinentální Číny lze ilustrovat i na příkladu projevů nesouhlasu s opatřeními proti pandemii covid-19, které se v menší míře vyskytly také v Hongkongu (zdroj: autor, 2022).

trendům. Jako příklad lze uvést protesty proti opatřením proti šíření nemoci covid-19 na přelomu listopadu a prosince 2022 namířené zejména proti orgánům místních samospráv, v reakci na něž došlo během několika týdnů k uvolnění takřka

veškerých dosavadních protiepidemických opatření,¹¹⁷ zatímco proticovidové protesty větších rozměrů v Británii nevedly k podobně viditelným výsledkům jak proto, že jsou zde běžnější, tak proto, že nepředstavují takové ohrožení pro vládu. Odlíšný je v Británii oproti Hongkongu i přístup k separatistickým tendencím, když v roce 2014 umožnila britská centrální vláda Skotsku uspořádat referendum o nezávislosti, zatímco konání dalšího referenda původně naplánovaného na podzim 2023 již britský ústavní znemožnil poukazem na jeho protiústavnost. Stávající praxe hongkongských orgánů, které zákonem o národní bezpečnosti znemožnily demonstrace i referenda týkající se těchto otázek, se tak nachází mezi britským

¹¹⁵ Politico, „United Kingdom: National Parliament Voting Intention“, 9. duben 2023, <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/united-kingdom/>.

¹¹⁶ Jenny Clark et al., „The UK Civil Society Almanac 2010“, London: National Council for Voluntary Organisations, 2010.

¹¹⁷ Zhuoran Li, „How Beijing Accidentally Ended the Zero COVID Policy“ (The Diplomat, 7. leden 2023), . <https://thediplomat.com/2023/01/how-beijing-accidentally-ended-the-zero-covid-policy/>.

přístupem k separatistickým tendencím v současnosti, kdy konání a výsledek referenda o nezávislosti Skotska byly interpretovány jako využití demokratických práv občanů této části Británie a oslava demokracie, a postupem britské koloniální správy vůči separatistickým tendencím v Hongkongu, kdy nejvýznamnější nepokoje v roce 1967, kterých se účastnilo několik desítek tisíc obyvatel, byly násilně potlačeny policií a vyžádaly si 51 obětí a téměř 5 000 zadržovaných osob.¹¹⁸ Britský ministr zahraničí Dominic Raab v reakci na protesty proti zákonu o vydávání osob odsoudil násilnosti na obou stranách, avšak zdůraznil, že stovky tisíc obyvatel Hongkongu se takto rozhodly vyjádřit svůj názor.¹¹⁹ Z důvodu pokračujícího posunu britské demokratické praxe směrem k začleňování prvků participativní demokracie souvisejícího jak s revizionismem kolonialismu v zahraničí a jeho implikacemi, tak s domácí politikou ovlivněnou vzrůstajícím množstvím minorit, ať už demografických jako v případě hnutí Black Lives Matter nebo názorových jako v případě odpůrců proticovidových opatření, jejichž zástupci se účastní veřejného dění, totiž Británie považuje vyostřenou rétoriku hongkongské vlády vůči protestnímu hnutí za nepatřičnou, jelikož je v rozporu s nynějším britským modelem demokracie.

Právní aspekty společné čínsko-britské deklarace

Schválení zákona o národní bezpečnosti mělo akcentovat zájem centrální čínské vlády o růst Hongkongu jako celku, z něhož by následně těžili jednotliví obyvatelé, a zároveň oslabení vazeb na Británii, které vlivem dlouho trvající britské nadvlády nezmizely současně s předáním Hongkongu pod čínskou správu. Jelikož na základě britského požadavku z doby dojednávání předání Hongkongu pod čínskou správu nemůže centrální čínská vláda dle Hong Kong Basic Law zapojit do řešení situace v Hongkongu čínskou armádu, je hongkongská samospráva v řešení protestů odkázána na vlastní zdroje.¹²⁰ Legislativa přijatá ve spolupráci s orgány v kontinentální Číně se liší od té britské vztahující se k úpravě shromažďovacího práva také proto, že Hongkong je oproti Británii v rozdílné situaci, která vznikla rozhodnutím o pravidlech modelu „jedna země, dva systémy“ v oblasti pravomocí složek vykonávajících policing. Ukončení protestů skrze schválení zákona o národní bezpečnosti lze chápat jako důsledek nastavení parametrů modelu „jedna země, dva systémy“, který na jedné straně nedává hongkongské vládě mnoho možností, jak se postavit k akcím, které dle ní nepřiměřeně

---

¹¹⁸ Gary Ka-wai Cheung, *Hong Kong's Watershed: The 1967 Riots* (Hong Kong University Press, 2009).

¹¹⁹ Foreign & Commonwealth Office, „Hong Kong Protests, 1 October 2019: Foreign Secretary's Statement“ (UK Government, 1. říjen 2019), <https://www.gov.uk/government/news/statement-by-the-foreign-secretary-on-hong-kong>.

¹²⁰ Victoria Tin-Bor Hui, „Beijing's Hard and Soft Repression in Hong Kong“, *Orbis* 64, č. 2 (2020): 289–311.

zasahují do života v regionu a zároveň tím jednak nepřístupit na požadavky protestujících a jednak neporušit společnou čínsko-britskou deklaraci, na druhé straně posiluje její motivaci nepřipustit vznik demonstrací a nepokojů podobných rozměrů, jelikož k jejich řešení nemusí disponovat dostatkem materiálních a lidských zdrojů.¹²¹ Pokud by jediným možným řešením této situace bylo ustoupení požadavku demonstrantů, pak se domnívám, že by tuto skutečnost mohla v budoucnu zneužít k prosazení svých cílů v Hongkongu britská vláda, která již během těchto demonstrací protestující podporovala, což by pro Čínu nebylo diplomaticky přijatelné a rovněž by pro ni mohlo znamenat bezpečnostní hrozbu. Tím, že v praxi vedly demonstrace a nepokoje k opačnému výsledku, než o který usilovaly, tedy ukončení na základě čínských požadavků následované přijetím zákona o národní bezpečnosti, naopak vůbec poprvé v historii Hongkongu došlo ke stanovení témat, ohledně kterých veřejné manifestace směřující proti legislativě upravující status Hongkongu nejsou přípustné.

Britská diplomacie v reakci na protesty proti zákonu o vydávání osob a schválení zákona o národní bezpečnosti používala prostředky soft power, které se Británie snaží prezentovat jako svou hlavní diplomatickou přednost a které jsou upřednostňovány z důvodu důležitosti důvěry ve veřejné instituce a vládu ze strany britských obyvatel, kteří tyto prostředky upřednostňují.¹²² Naproti tomu reakce hongkongské samosprávy a kontinentální Číny využívaly kombinaci prostředků soft power a hard power; zatímco první z nich vychází ze strategie zahraniční politiky prezidenta Si Ťin-pchinga, kterou posiluje svůj vliv a spolupráci se státy v řadě oblastí třetího světa, jako je subsaharská Afrika, druhá uvedená je tradicí čínské politiky především v domácích věcech, kterou udržuje kontrolu nad jednotou Číny, kde se naopak aktivní zapojení široké veřejnosti do politiky nepředpokládá. V případě způsobů soft power lze jako příklad na straně hongkongské vlády uvést balíček reforem na zlepšení životní úrovně obyvatel zahrnující rozšíření počtu dní pracovního klidu či větší podíl vlády na důchodovém spoření obyvatel, který měl za cíl získat občany na svou stranu. Prostředky hard power pak začaly být využívány poté, co počáteční benevolence policie vedla protestující spíše ke zintenzivnění svého úsilí, a zahrnují např. snahu o striktní dodržování všech platných předpisů včetně těch, které jsou obvykle při podobných shromážděních v menší či větší míře porušovány, a jejich důrazné sankcionování.¹²³ Naproti tomu Británie se v případě Hongkongu rozhodla nevyužít prostředky hard power, jako je vojenská invaze, která

---

¹²¹ Hui, „Beijing’s Hard and Soft Repression in Hong Kong“.

¹²² Kate Ewart-Biggs, „Global Britain: the UK’s Soft Power Advantage“ (British Council, 2021), https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/global_britain_the_uks_soft_power_advantage_report.pdf.

¹²³ Hui, „Beijing’s Hard and Soft Repression in Hong Kong“.

se v minulých desetiletích stala tradicí britské zahraniční politiky, a upřednostnila prostředky soft power, jako je možnost získání britského občanství, které se nově stalo dostupným po splnění několika podmínek všem obyvatelům Hongkongu narozeným v době, kdy byl Hongkong britskou kolonií.¹²⁴

Ačkoli v některých případech v minulých dekadách Velká Británie spornou či chybějící právní oporu pro svou zahraniční doktrínu rámovanou lidskými právy a šířením demokracie nevnímala jako nepřekonatelnou překážku,¹²⁵ v případě Hongkongu britský ministr zahraničí Jeremy Hunt naopak zdůrazňoval respektování platných právních aktů v reakci na požadavky části veřejnosti volající po tvrdším britském postupu.¹²⁶ Oproti minulosti však byla Británie v případě Hongkongu v odlišné situaci, jelikož vedle nedostatečné právní opory ve společné čínsko-britské deklaraci a Hong Kong Basic Law mluvily v její neprospěch i strategické faktory, jako je nedostatečná podpora britských spojenců v případě, kdy by se Británie rozhodla k výrazným sankcím nebo k silovému řešení přistoupit. Domnívám se proto, že možnost dalších akcí nad rámec verbální kritiky, které požadoval např. poslední hongkongský guvernér Chris Patten,¹²⁷ nebyla nikdy během protestů na pořadu dne. Důvodem je jak nedostatečný význam Hongkongu oproti celé Číně, tak mocenské postavení obou států, které k tomu Británii neposkytuje příliš možností a vlivem kterého by se vystavila nepřijatelnému riziku v podobě odvetných opatření ze strany Číny, která v Hongkongu disponuje výrazně větším manévrovacím prostorem. Toto vyjádření tak odpovídá spíše době, kdy byl Patten hongkongským gubernérem, a ilustruje proměňující se vzájemnou sílu Británie a Číny vlivem dlouhodobých rozdílů ve výdajích na armádu či tajné služby.

Odlišné priority, které v otázce Hongkongu čínská a britská strana mají, lze vysledovat i ve věci ekonomických dopadů protestů. Hongkong, z něhož britská správa vytvořila silně exportně orientovanou ekonomiku koncentrující finanční služby a funkci dopravního uzlu, je závislý na zahraničním kapitálu, který však může v důsledku protestů negativně ovlivňujících

---

¹²⁴ Melanie Gower a Esme Kirk-Wade, „Hong Kong British National (Overseas) visa“ (UK Government, 6. květen 2021), <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8939/>.

¹²⁵ Jeff L Holzgrefe a Robert O Keohane, *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal and Political Dilemmas* (Cambridge University Press, 2003); John Yoo, „International Law and the War in Iraq“, *American Journal of International Law* 97, č. 3 (2003): 563–76; Jason Ralph, „The Liberal State in International Society: Interpreting Recent British Foreign Policy“, *International Relations* 28, č. 1 (2014): 3–24.

¹²⁶ Patrick Wintour, „Jeremy Hunt Backs Hong Kong Citizens' Right to Protest“ (Guardian, 1. červenec 2019), <https://www.theguardian.com/world/2019/jul/01/jeremy-hunt-backs-hong-kong-citizens-right-to-protest>.

¹²⁷ Chris Patten, „Britain Must Honour Its Obligations to the People of Hong Kong“ (Financial Times, 5. červenec 2019), <https://www.ft.com/content/3cddb5f0-9d86-11e9-9c06-a4640c9feebb>.

dodavatelské řetězce upřednostnit konkurenční města na pobřeží Jihočínského a Východočínského moře. Hongkongská vláda tvořená propekingskými politiky, která si je vědoma, že pro zajištění obživy hongkongských obyvatel je nezbytná jednak jeho stabilita a důvěra investorů, jednak schopnost udržet region s jednou z nejvyšších hustot na světě obyvatelný tváří v tvář probíhajícím klimatickým změnám,¹²⁸ se shoduje na postupu vůči protestujícím s politiky v kontinentální Číně. Zčásti je to proto, že čínská vláda vlivem odpovědnosti za Hongkong v otázkách zahraniční politiky a obrany a kvůli přetrvávajícímu významu Hongkongu pro Čínu usiluje o to, aby Hongkong podporoval, nikoli brzdil, čínské geopolitické ambice skrze mezinárodní obchod a dopravu, zčásti proto, že hlubší integrace Hongkongu a kontinentální Číny, z níž bude dle centrální čínské vlády i hongkongské vlády region těžit, přímo vychází ze společné čínsko-britské deklarace,¹²⁹ a v neposlední řadě z toho důvodu, že pro hospodářství Hongkongu bylo nejvýhodnějším východiskem ukončení protestů, o které zástupci propekingské frakce i centrální čínská vláda usilovali. V důsledku protestů proti zákonu o vydávání osob došlo k poklesu ekonomiky o 1,2 procenta za celý rok 2019, čemuž měl zákon o národní bezpečnosti do budoucna předejít.¹³⁰ Naopak britská vláda, která nemá za Hongkong přímou zodpovědnost, v průběhu demonstrací nepřišla s konkrétními kroky, jak řešit tuto oblast společné čínsko-britské deklarace, dle níž si Hongkong udrží oddělený systém cel a zůstane mezinárodním finančním centrem s volným pohybem kapitálu. Prohloubení spolupráce Hongkongu s kontinentální Čínou bylo pro Británii diplomaticky obtížně přijatelné, avšak zároveň zde neviděla prostor pro navýšení objemu svého kapitálu.

---

¹²⁸ Hong Kong-Shenzhen Innovation and Technology Park Limited, „Hong Kong–Shenzhen Innovation and Technology Park“, 2022, <https://www.hsitp.org/en/about-us/index.html>.

¹²⁹ Geng Cui a Yuho Chung, „Hong Kong’s Economic Integration with Chinese Mainland: an Index and Cointegration Analysis of Socio-Economic Indicators“, *Asia Pacific Business Review* 28, č. 5 (2022): 740–64.

¹³⁰ Joshua Berlinger, „Six Months of Protests Wrecked Hong Kong’s Economy. A Virus Scare Is the Last Thing This City Needs“ (CNN Business, 4. únor 2020), <https://edition.cnn.com/2020/02/03/business/hong-kong-economy-coronavirus-intl-hnk/index.html>.

Závěr

V době po roce 2012 se naplno projevíly konfliktní mocenské ambice Velké Británie a Číny, přičemž jejich rozdílné politické systémy se střetly právě na představě fungování společnosti v Hongkongu, čímž z něj vytvořily jablko sváru ve vzájemných vztazích. Spory mezi oběma státy se týkaly zejména konkrétní podoby občanských práv a svobod obyvatel Hongkongu a byly rámované politickými odlišnostmi mezi oběma státy. Domnívám se, že pokud by zůstala geopolitická pozice Británie i Číny oproti roku 1997 nezměněná, byla by to Británie, kdo by neformálně určoval pravidla společenského života v Hongkongu, ačkoli na formálním znění společné čínsko-britské deklarace by se nic nezměnilo. Prostor pro víceznačné interpretace, který deklarace nabízí, se však v důsledku globálních trendů pro Británii ukázal jako nevýhodný, jelikož čínská strana díky němu mohla převzít iniciativu ve stanovování pravidel společenského života v Hongkongu, k čemuž postupně došlo zejména po roce 2012. Z čínského pohledu lze navzdory negativní publicitě, které se čínské vládě v souvislosti s demonstracemi dostalo především v západních médiích, mluvit alespoň o částečném úspěchu, a to i s přihlédnutím k perspektivě vývoje v příštích letech. Proces demokratického vývoje Hongkongu se totiž ustálil v podobě, která umožňuje běžným obyvatelům větší míru politické participace než v době britské koloniální nadvlády, ale společně se zákonem o národní bezpečnosti schváleným po mnoha letech odkladů v roce 2020 poskytuje hongkongské vládě tvořené zástupci propekingské frakce oproti minulosti dostatečné prostředky pro zamezení dalším demonstracím a nepokojům. Z pohledu Velké Británie naopak skončila její snaha o šíření demokratických principů do světa, v Hongkongu navíc s poukazem na existenci právně závazných dokumentů, do určité míry fiaskem. Jelikož Čína, která díky společné čínsko-britské deklaraci má jako jediná právo i prostředky rozhodovat o Hongkongu do té míry, aby mohla zdejší dění ovlivnit, je se stávajícím uspořádáním Hongkongu oproti minulosti spokojena, pozice Británie je slabší než kdy dříve a další aktéři neprojevují o Hongkong dostatečný zájem, domnívám se, že nelze v příštích letech očekávat obnovení činnosti protestního hnutí, která by vedla ke změně ve fungování modelu „jedna země, dva systémy“ směrem k realizaci požadavků demonstrantů z let 2014 nebo 2019.

Čína při formulaci své politiky vůči Hongkongu vedle prosazování svých politických cílů bere v potaz rovněž ekonomické a sociální aspekty života v Hongkongu. Vlivem toho je zájem čínské vlády o Hongkong holističtější a zahrnuje zajištění živobytí hongkongských obyvatel, jejich sociální zabezpečení, stabilitu regionu a koexistenci se sousední kontinentální

Čínou v dlouhodobém horizontu, jelikož se zohledněním všech těchto oblastí počítá společná čínsko-britská deklarace. Naopak britská vláda, které z deklarace podobné závazky nevyplývají, svůj zájem o Hongkong v průběhu demonstrací opakovaně zúžila na proces demokratického vývoje regionu, konkrétně implementaci všeobecného volebního práva, shromažďovací právo a šíří svobody projevu. Důvody jsou geografická, kulturní a ekonomická provázanost Hongkongu a kontinentální Číny, vlivem níž je dění v Hongkongu důležitější pro praktické fungování Číny než Británie, která je v pokročilejší fázi ekonomického i demografického vývoje a která je ovlivněna spíše událostmi v západním světě než ve východní Asii, zatímco pro Čínu je Hongkong důležitým symbolem. Některé oblasti, jako je otázka všeobecného volebního práva, hodnotila Británie z perspektivy své domácí situace jakožto liberálně demokratického státu, zatímco v jiných, jako je právo na vládu většiny či využití principů přímé demokracie, se rovněž držela pojetí maximalizujícího zapojení široké veřejnosti, které přitom v reáliích domácí politiky samotné Británie podobně učebnicově nefungovalo. Stranou britského zájmu v průběhu demonstrací zůstávaly jejich ekonomické implikace pro region, kterým přikládala Británie nižší důležitost než politickým tématům souvisejícím s občanskými svobodami, což lze přičítat jednak nulové zodpovědnosti Británie za životní úroveň hongkongských občanů, jednak historické tradici i vzrůstající důležitosti, kterou v Británii tato témata mají, a v neposlední řadě faktu, že v tomto směru vnímala Hongkong spíše jako součást Číny, která je jejím rivalem.

Chápání demokracie se vyvíjí v čase i prostoru. Ačkoli změny proběhnuvší v Hongkongu bezesporu narušily status quo, který se zde alespoň do určité míry ustálil po roce 1997, domnívám se zároveň, že zůstaly v široce stanovených hranicích vytyčených společnou čínsko-britskou deklarací, která garantuje Hongkongu západní životní styl. Zatímco na lokální úrovni nedošlo k výrazným změnám volebního systému do místních zastupitelstev, způsob voleb do orgánů s regionální působností byl upraven tak, aby poskytoval větší prostor pro priority, které sleduje čínská vláda, na úkor těch, které se v Hongkongu snaží prosadit vláda Velké Británie. Spor se vede ohledně úzkého okruhu témat týkajících se způsobu výkonu občanských práv obyvatel, která se vztahují ke správě regionu, zatímco jiná práva, která jsou taxativně vyjmenována ve společné čínsko-britské deklaraci, jako je právo na soukromé vlastnictví, svoboda výběru zaměstnání nebo náboženského vyznání, se nestaly předmětem rozepří. Velká Británie, která byla nespokojená s pomalým tempem procesu demokratického vývoje regionu, usilovala o maximální míru přímé demokracie, čímž by se v zákonodárných orgánech v Hongkongu jednak pravděpodobně zvýšilo množství zástupců z prodemokratické

frakce prosazujících posílení vazeb s Británií a dalšími západními státy, jednak volební systém přiblížil modelu, který existuje ve Velké Británii. Čínské zájmy jsou naopak reflektovány provedenými reformami, které na regionální úrovni snižují podíl zákonodárců volených občany ve prospěch těch volených volební komisí nebo profesními skupinami, a v reakci na pouliční výtržnosti zpřísňují požadavky na kandidáty stran jejich hrozby pro vnitřní bezpečnost za účelem zvýšení stability regionu a posílení vazeb na kontinentální Čínu. Ačkoli v Hongkongu není aplikován model vlády jedné strany existující v kontinentální Číně a funguje zde politický pluralismus, je tento omezen v otázkách strategického směřování Hongkongu na regionální úrovni, o nichž mu společná čínsko-britská deklarace neumožňuje činit vlastní rozhodnutí. Jiný rozměr lze sledovat z hlediska definičních znaků demokracie, kdy Velká Británie širokou angažovanost občanské společnosti považuje za pilíř demokracie aplikovatelný kdekoli ve světě, zatímco čínská vláda ji za stávající geopolitické situace a stupně ekonomického a společenského rozvoje v kontinentální Číně považuje za příliš rizikovou a kvůli obavě z přelití dění do kontinentální Číny v podobě politické nestability a sociálních nepokojů se snaží nově přijatou legislativou upravit model „jedna země, dva systémy“ tak, aby reflektoval autonomní status Hongkongu v rámci Číny, čímž se liší od svrchované Británie. Bude-li naplnění britských očekávání od fungování modelu „jedna země, dva systémy“ považováno za kritérium, skrze které bude nahlíženo na přesnost odhadu pozdější geopolitické pozice Číny ze strany Británie v době vzniku společné čínsko-britské deklarace, pak se domnívám, že lze na výzkumnou otázku položenou v úvodu odpovědět tak, že Velká Británie budoucí mocenský vzestup Číny podcenila, jelikož ve všech oblastech zmíněných výše v tomto odstavci se fungování modelu „jedna země, dva systémy“ postupně přesunulo od britské představy k té čínské.

Teze této práce, která zní, že „rozhodnutí Velké Británie přistoupit na společnou čínsko-britskou deklaraci z roku 1984, která ji stavěla do nerovného postavení s Čínou ve vztahu k možnostem ovlivňovat dění v Hongkongu, položilo základ pro pozdější spory mezi oběma státy“, byla dokázána částečně. Mám za to, že toto rozhodnutí k budoucím rozporům přispělo, jelikož nebralo dostatečně v potaz jak směrodatné kulturní, společenské, politické a ekonomické odlišnosti, tak varianty možného budoucího vývoje včetně těch z britského pohledu nepříznivých, na něž již v době vzniku společné čínsko-britské deklarace např. Patricia Homan Palumbo upozornila a kam lze zařadit konsolidaci moci během vlády Si Ťin-pchinga. Za problematickou může být považována také skutečnost, že pekingská vláda může na základě Hong Kong Basic Law v některých zásadních otázkách učinit rozhodnutí vztahující

se k Hongkongu, jako tomu bylo v případě schválení zákona o národní bezpečnosti, zatímco Británie touto pravomocí nedisponuje. Z dnešního pohledu, kdy ani jedna ze stran není ochotna přistoupit na kompromisní řešení hongkongské otázky a chybí politická vůle vykládat si klíčové pojmy ze společné čínsko-britské deklarace shodně, bylo možné sporům předejít zaprvé rigidnějším zněním závazných právních dokumentů, které se k některým bodům nevyjadřují vůbec nebo jen obecně, a zadruhé vymezením nástrojů pro znovuoobnovení sjednaných principů, přičemž tyto nástroje by musely být především v praxi funkční.

Přesto jsem toho názoru, že bylo možné, aby vývoj v Hongkongu nevedl ke stávajícímu stupni rozkolu mezi Čínou a Británií, pokud by nedošlo k některým událostem ve světové geopolitice, které rámuji vývoj v posledním čtvrtstoletí, tedy v době čínské správy v Hongkongu. Zdejší dění neprobíhá izolovaně, ale je součástí širších geopolitických trendů, jako jsou vzrůstající ambice nynější čínské administrativy hrát roli světové supervelmoci, klesající schopnost Velké Británie a jejích spojenců prosazovat své zájmy v mimoevropských státech či přesun moci z globálního Západu na globální Východ. Nárůst nacionalistických a protičínských tendencí, jež přiměly čínskou stranu k reakci, je sice jevem unikátním pro Hongkong, na druhou stranu je také důsledkem prezentace Velké Británie, Číny, potažmo dalších subjektů, bez jejichž domácí i zahraniční politiky a společenských trendů existujících v obou státech by k těmto tendencím nedošlo. Mám za to, že protesty a nepokoje v Hongkongu nelze vnímat jako věc čistě regionálního charakteru vyvolanou pouze nevhodnou formou legislativy vztahující se k Hongkongu, jejichž bezprostředním spouštěčem byla reforma volebního systému a dalších zákonů, která část obyvatel přiměla k těmto činům. Spíše se domnívám, že jde o důsledek širšího vývoje po roce 1997, který Británie ve společné čínsko-britské deklaraci nevzala v potaz, odrážející jednak atraktivitu hodnot spojovaných s Británií v porovnání s těmi čínskými pro některé hongkongské obyvatele, jednak proměňující se schopnost obou stran efektivně dosahovat svých cílů.

Prostředky, které Británie a Čína použily, vycházejí na jedné straně ze společné čínsko-britské deklarace, která vymezila či spíše nevymezila možnosti, jak mohou dění v Hongkongu korigovat, na druhé straně reflektují domácí společenskou situaci a politické tradice. Hongkong byl jednak vlivem dlouho trvající britské koloniální nadvlády, jednak vlivem mantinelů stanovených společnou čínsko-britskou deklarací na dobu 50 let, a v neposlední řadě vlivem pokračujícího protichůdného vývoje v Británii a kontinentální Číně uvržen do stavu, kdy hongkongská samospráva není schopna zcela ovlivnit podobu domácích zákonodárných orgánů, je smluvně limitována v možnostech zahraniční politiky vykonávané

dominantně kontinentální Čínou a má omezené možnosti stran reakce na masové demonstrace a nepokoje ve srovnání s Velkou Británií. Zároveň si ale Británie, podobně jako Čína, nárokuje právo hodnotit a ovlivňovat dodržování sjednaných principů, čímž tyto akce podporuje, přičemž v případě „zlepšení volebního systému“ i zákona o národní bezpečnosti nahlížela Británie na tuto legislativu skrze své vlastní možnosti, zvyklosti a zdroje, což však nevedlo k britskému úspěchu. Jakkoli stylizace Hongkongu do pozice brány mezi Východem a Západem zní pateticky, mám za to, že deklaratorní charakter společné čínsko-britské deklarace se ve světle divergence mezi světovým Západem a Východem ukázal jako nepostačující pro garanci tohoto postavení Hongkongu. Realita fungování modelu „jedna země, dva systémy“ tak ukázala, že praktické prostředky k ovlivňování podoby tohoto modelu má vlivem znění společné čínsko-britské deklarace, znění Hong Kong Basic Law, dalších obecně uznávaných mezinárodních právních předpisů a jejich hierarchie, kombinace diplomatického umu, politické situace, ekonomické pozice a vojenské síly téměř výhradně Čína.

Summary

This bachelor thesis focused on the development of the „one country, two systems“ model in the Hong Kong Special Administrative Region since 2012. The thesis used two case studies, the Umbrella Movement and the protests against Extradition Law followed by the passage of the National Security Law, to familiarise the audience with the position of China and the United Kingdom towards the events in Hong Kong. The findings suggest that the events' overall outcomes are in favour of China's preference for the development of the "one country, two systems" model. Legislative changes, such as „Improving Electoral System“, provide Hong Kong with prerequisite for greater stability, which the Chinese side says is necessary for the region's continued growth. Moreover, the prolonged protests and riots have led to introduction of National Security Law that has been postponed for more than two decades and gives the Hong Kong government tools to prevent such actions in the future. The deep disagreements over some of the basic principles of the „one country, two systems“ model also raised the fundamental question of who among the signatories of the Sino-British Joint Declaration has the real power to make changes regarding Hong Kong. While China contributed to the passage of the National Security Law, the UK government was only critical of the Hong Kong government and supportive of protesters without exercising some of its rights set out in the legislation, as there are no such rights to exercise in the Sino-British Joint Declaration. However, the confrontational approach of the UK government led the Chinese government to declare British behaviour as interference, causing a significant deterioration in mutual relations. Therefore, I assume that the sharp criticism expressed by British politicians stems from the dissatisfaction that it can no longer influence the rules in Hong Kong. This is partially due to the wording of the Sino-British Joint Declaration, which does not provide explicit background for the active British role in Hong Kong, as well as the geopolitical factors of the rising power of China in contrast with the declining ability of the UK to achieve its objectives in diplomacy, which in the case of Hong Kong was especially apparent after 2012. Further research might examine the Hong Kong case from the perspective of different principles of international law, as well as explore how similar cases of bilateral agreements, if they exist, were resolved. It would also be advisable to consider the Hong Kong experience for future negotiations between foreign governments with opposing views on certain topics, in the British case, for example, in relation to ongoing discussions about the formal status of its numerous former colonies.

Použitá literatura

Primární zdroje

- Foreign & Commonwealth Office. „Foreign Office Monitoring Events in Hong Kong". UK Government, 29. září 2014. <https://www.gov.uk/government/news/foreign-office-monitoring-events-in-hong-kong>.
- Foreign & Commonwealth Office. „Hong Kong Protests, 1 October 2019: Foreign Secretary's Statement". UK Government, 1. říjen 2019. <https://www.gov.uk/government/news/statement-by-the-foreign-secretary-on-hong-kong>.
- HK SAR Government. „2021 Census: Population by Place of Birth and Year". Census and Statistics Department, 28. únor 2022. https://www.census2021.gov.hk/en/main_tables.html.
- HK SAR Government. „District Council Election 2019", 25. listopad 2019. <https://www.elections.gov.hk/dc2019/eng/results.html>.
- HK SAR Government. „Improve Electoral System". Constitutional and Mainland Affairs Bureau, 19. prosinec 2022. <https://www.cmab.gov.hk/improvement/en/home/index.html>.
- HK SAR Government. „Law on Safeguarding National Security in Hong Kong", 13. leden 2021. https://www.brandhk.gov.hk/docs/default-source/factsheets-library/hong-kong-themes/national-security-law-e.pdf?sfvrsn=b4537bfb_3.
- HK SAR Government. „The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China", 1. duben 1990. <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/103944/126590/F-1433239456/CHN103944.pdf>.
- HK SAR Government. „The Law of the People's Republic of China on Safeguarding National Security in the Hong Kong Special Administrative Region", 30. červen 2020. [https://www.elegislation.gov.hk/doc/hk/a406/eng_translation_\(a406\)_en.pdf](https://www.elegislation.gov.hk/doc/hk/a406/eng_translation_(a406)_en.pdf).
- Hong Kong Public Opinion Research Institute. „Categorical Ethnic Identity", 2022. <https://www.pori.hk/pop-poll/ethnic-identity-en/q001.html?lang=en>.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. „The State of Democracy in the United States: 2022", 20. březen 2023. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjbxw/202303/t20230320_11044481.html.

Organizace spojených národů. „Joint Declaration on the Question of Hong Kong". Secretariat of the United Nations, 1985.

<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201399/v1399.pdf>.

Raab, Dominic. „Foreign Secretary Declares Breach of Sino-British Joint Declaration". Foreign, Commonwealth & Development Office, UK Government, 12. listopad 2020. <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-declares-breach-of-sino-british-joint-declaration>.

Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs. „The Six-Monthly Report on Hong Kong: 1 July to 31 December 2019". UK Government, 11. červen 2020. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/891526/Hong_Kong_Six_Monthly_Report_1_July_to_31_December_2019.pdf.

Xinhua. „Full text: Hong Kong: Democratic Progress Under the Framework of One Country, Two Systems". The State Council Information Office of the People's Republic of China, 20. prosinec 2021. http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2021-12/20/content_77941455_2.htm.

张兴华. „国两制. 下香港的民主发展”. 新华社, 20. prosinec 2021. http://www.gov.cn/zhengce/2021-12/20/content_5662052.htm.

Sekundární zdroje

Akademické žurnály

Albert, HY. „The Law and Politics of the Struggle for Universal Suffrage in Hong Kong, 2013–15". *Asian Journal of Law and Society* 3, č. 1 (2016): 189–207.

Asteriou, Dimitrios, a Simon Price. „Political Instability and Economic Growth: UK Time Series Evidence". *Scottish Journal of Political Economy* 48, č. 4 (2001): 383–99.

Barrlos, Richardo. „Thank Lisbon for Macao's Peacefulness". *Foreign Policy*, 4. prosinec 2019.

Brown, Rebecca L. „The Logic of Majority Rule". *U. Pa. J. Const. L.* 9 (2006): 23.

Cui, Geng, a Yuho Chung. „Hong Kong's Economic Integration with Chinese Mainland: an Index and Cointegration Analysis of Socio-Economic Indicators". *Asia Pacific Business Review* 28, č. 5 (2022): 740–64.

Davis, Michael C. „Hong Kong's Umbrella Movement: Beijing's Broken Promises". *Journal of Democracy* 26, č. 2 (2015): 101–10.

- Durose, Catherine, Liz Richardson, Ryan Combs, Christina Eason, a Francesca Gains. „‘Acceptable Difference’: Diversity, Representation and Pathways to UK Politics". *Parliamentary Affairs* 66, č. 2 (2013): 246–67.
- Erik, Brødsgaard Kjeld. „China’s Political Order under Xi Jinping: Concepts and Perspectives". *China: An International Journal* 16, č. 3 (2018): 1–17.
- George, Stephen. „Britain: Anatomy of a Eurosceptic State". *Journal of European Integration* 22, č. 1 (2000): 15–33.
- Goldman, Patti. „Public Interest Environmental Litigation in China: Lessons Learned from the US Experience". *Vt. J. Envtl. L.* 8 (2006): 251.
- Gupta, Sumedha, Simon Kosali, a Coady Wing. „Mandated and Voluntary Social Distancing During The COVID-19 Epidemic: A Review". National Bureau of Economic Research, listopad 2020. <https://www.nber.org/papers/w28139>.
- Harter, Seth. „Hong Kong’s Dirty Little Secret: Clearing the Walled City of Kowloon". *Journal of Urban History* 27, č. 1 (2000): 92–113.
- Holzgrefe, Jeff L, a Robert O Keohane. *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal and Political Dilemmas*. Cambridge University Press, 2003.
- Hui, Victoria Tin-Bor. „Beijing’s Hard and Soft Repression in Hong Kong". *Orbis* 64, č. 2 (2020): 289–311.
- Chen, Chih-Jou Jay, a Victor Zheng. „Changing Attitudes toward China in Taiwan and Hong Kong in the Xi Jinping Era". *Journal of Contemporary China* 31, č. 134 (2022): 250–66.
- Lau, Siu-kai. „The National Security Law: Political and Social Effects on the Governance of the Hong Kong Special Administrative Region". *Public Administration and Policy* 24, č. 3 (2021): 234–40.
- Lee, Francis LF, Gary KY Tang, Samson Yuen, a Edmund W Cheng. „Five Demands and (Not Quite) Beyond: Claim Making and Ideology in Hong Kong’s Anti-Extradition Bill Movement". *Communist and Post-Communist Studies* 53, č. 4 (2020): 22–40.
- Li, Quan, a Min Ye. „China’s Emerging Partnership Network: What, Who, Where, When and Why". *International Trade, Politics and Development* 3, č. 2 (2019): 66–81.
- Lo, Sonny. „Hong Kong in 2020: National Security Law and Truncated Autonomy". *Asian Survey* 61, č. 1 (2021): 34–42.
- Loh, Dylan. „Defending China’s National Image and ‘Defensive Soft Power’: The Case of Hong Kong’s ‘Umbrella Revolution’". *Journal of Chinese Political Science* 22 (2017): 117–34.

- Lowe, John, a Eileen Yuk-Ha Tsang. „Hong Kong’s Umbrella Movement and the Promotion of Deviance". *Deviant Behavior* 40, č. 9 (2019): 1068–79.
- Lu, Tracey L-D. „Heritage Conservation in Post-Colonial Hong Kong". *International Journal of Heritage Studies* 15, č. 2–3 (2009): 258–72.
- Ma, Ngok. „The Rise of 'anti-China' Sentiments in Hong Kong and the 2012 Legislative Council Elections". *The China Review*, 2015, 39–66.
- Mark, Chi-Kwan. „The ‘Problem of People’: British Colonials, Cold War Powers, and the Chinese Refugees in Hong Kong, 1949–62". *Modern Asian Studies* 41, č. 6 (2007): 1145–81.
- Ortmann, Stephan. „The Lack of Sovereignty, the Umbrella Movement, and Democratisation in Hong Kong". *Asia Pacific Law Review* 24, č. 2 (2016): 108–22.
- Palumbo, Patricia Homan. „Analysis of the Sino-British Joint Declaration and the Basic Law of Hong Kong: What Do They Guarantee the People of Hong Kong after 1997". *Conn. J. Int’l L.* 6 (1990): 667.
- Pang, Qin, a Fan Jiang. „Hong Kong’s Growing Separatist Tendencies against China’s Rise: Comparing Mainland and Hong Kong College Students’ National Identities". *Journal of Current Chinese Affairs* 48, č. 1 (2019): 3–28.
- Ralph, Jason. „The Liberal State in International Society: Interpreting Recent British Foreign Policy". *International Relations* 28, č. 1 (2014): 3–24.
- Rühlig, Tim. „Hong Kong’s Umbrella Movement in Search of Self-Determination". *UI Paper* 3 (2015): 1–22.
- Shen, Jianfa, a Erbiao Dai. „Population Growth, Fertility Decline, and Ageing in Hong Kong". Shanghai-Hong Kong Development Institute, červenec 2006.
<https://www.cuhk.edu.hk/shkdi/pub/OP14.pdf>.
- Summers, Tim, Hiu Man Chan, Peter Gries, a Richard Turcsanyi. „Worsening British Views of China in 2020: Evidence from Public Opinion, Parliament, and the Media". *Asia Europe Journal* 20, č. 2 (2022): 173–94.
- Thompson, Mark R. „Democracy with Asian Characteristics". *The Journal of Asian Studies* 74, č. 4 (2015): 875–87.
- Vignoles, Vivian L, Ellinor Owe, Maja Becker, Peter B Smith, Matthew J Easterbrook, Rupert Brown, Roberto González, Nicolas Didier, Diego Carrasco, a Maria Paz Cadena. „Beyond the ‘East–West’ Dichotomy: Global Variation in Cultural Models of Selfhood". *Journal of Experimental Psychology: General* 145, č. 8 (2016): 966.

- Wang, Ye, a Stan Hok-Wui Wong. „Electoral Impacts of a Failed Uprising: Evidence from Hong Kong’s Umbrella Movement". *Electoral Studies* 71 (2021): 102336.
- Wang, Zhengxu. „Public Support for Democracy in China". *Journal of Contemporary China* 16, č. 53 (2007): 561–79.
- Wong, Benson Wai-kwok. „People’s Power in Power? Hong Kong’s Political Development and the July Rally". *Journal of Contemporary Eastern Asia* 2, č. 1 (2003): 13–18.
- Yoo, John. „International Law and the War in Iraq". *American Journal of International Law* 97, č. 3 (2003): 563–76.
- Yu, Hong. „The Guangdong-Hong Kong-Macau Greater Bay Area in the Making: Development Plan and Challenges". *Cambridge Review of International Affairs* 34, č. 4 (2021): 481–509.
- Zeng, Xianghong, a Junsuo Zhang. „Internal and External Linkage: Hong Kong Riots in 2019 in a New Round of Global Protests". *Journal of United Front Science*, 2020.
https://oversea.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFDLAS T2020&filename=CQSH202003005&uniplatform=OVERSEA&v=oPz_c5Iv4pxMsc37wY8ARJbJqZwNjo_yrg2Z_Dp4v-gv-kH94nrYnOQiiy4DME81.
- Zhang, Shelley Yuting. „Mechanism of Entry into the Golden Rice-Bowl Position: a Comparative Analysis of School-to-Work Transition under the Civil Servant Recruitment Systems in Mainland China and Hong Kong", 2014.
- 李自明. „衝政總極愚蠢 曾鈺成：警不會亂「出椒」". *Wen Wei Po*, 28. září 2014.
<http://paper.wenweipo.com/2014/09/28/HK1409280008.htm>.
- 郭永虎, a 王卓亚. „香港回归 25 年来英国干涉香港事务的历史演变". *Journal of United Front Science*, 2022.
https://www.cqsy.net.cn/Up/day_220927/202209271647319556.pdf.

Odborná literatura

- A. Bell, Daniel. „Beyond Liberal Democracy". Princeton University Press, 2009.
<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9781400827466/html?lang=de#contents>.
- Carroll, John M. *A Concise History of Hong Kong*. Rowman & Littlefield Publishers, 2007.
- Goodstadt, Leo F. *Uneasy Partners: The Conflict between Public Interest and Private Profit in Hong Kong*. Hong Kong University Press, 2005.
- Hann, Christopher Michael, a Elizabeth Dunn. *Civil Society: Challenging Western Models*. Psychology Press, 1996.

- Cheung, Gary Ka-wai. *Hong Kong's Watershed: The 1967 Riots*. Hong Kong University Press, 2009.
- Chu, Yun-han, a Yongnian Zheng. *The Decline of the Western-Centric World and the Emerging New Global Order: Contending Views*. Routledge, 2020.
- Jones, Brian Christopher. *Law and Politics of the Taiwan Sunflower and Hong Kong Umbrella Movements*. Taylor & Francis, 2017.
- Lam, Wai-man, Percy Luen-tim Lui, Wilson Wong, a Ian Holliday. *Contemporary Hong Kong Politics: Governance in the Post-1997 Era*. Hong Kong University Press, HKU, 2007.
- Lane, Kevin P. *Sovereignty and the Status Quo: the Historical Roots of China's Hong Kong Policy*. Routledge, 2019.
- Narayanan, Vidya, Philip N Howard, Bence Kollanyi, a Mona Elswah. „Russian Involvement and Junk News during Brexit". *The Computational Propaganda Project. Algorithms, Automation and Digital Politics*. <https://comprop.oii.ox.ac.uk/research/working-papers/russia-and-brexit>, 2017.
- Osborne, Robin. *Athens and Athenian Democracy*. Cambridge University Press, 2010.
- Pennycook, Alastair. *English and the Discourses of Colonialism*. Psychology Press, 1998.
- Rostow, Walt Whitman. *The Stages of Economic Growth*. Cambridge University Press, 1990.
- Shiu-Hing, Lo. *The Politics of Democratization in Hong Kong*. Springer, 2016.
- Sobolewska, Maria, a Robert Ford. *Brexitland: Identity, Diversity and the Reshaping of British Politics*. Cambridge University Press, 2020.
- Sung, Yun-Wing, a Enrong Song. *The China-Hong Kong Connection: The Key to China's Open Door Policy*. Cambridge University Press, 1991.
- Tsang, Steve, a Honghua Men. *China in the Xi Jinping Era*. Springer, 2016.
- Wong, Yue Chim Richard. „Hong Kong in Transition Economic Transformation in the Eighties", 8–11, 1991.

Online zpravodajství

- AP. „Sino-British Joint Declaration Has No Paragraph about ‚Dual Universal Suffrage‘, Says Hong Kong Government". *The Straits Times*, 20. září 2019.
<https://www.straitstimes.com/asia/east-asia/sino-british-joint-declaration-has-no-paragraph-about-dual-universal-suffrage-says>.
- Berlinger, Joshua. „Six Months of Protests Wrecked Hong Kong's Economy. A Virus Scare Is the Last Thing This City Needs". *CNN Business*, 4. únor 2020.

- <https://edition.cnn.com/2020/02/03/business/hong-kong-economy-coronavirus-intl-hnk/index.html>.
- Blanchard, Ben. „Chinese Party Newspaper Says Western Democracy Only Brings Chaos". Reuters, 9. červen 2014. <https://www.reuters.com/article/us-china-politics-democracy-idUSKBN0EK08I20140609>.
- Graham-Harrison, Emma. „Hong Kong Politicians Face Pro-Democracy Exodus". Guardian, 14. listopad 2020. <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/14/hong-kong-politicians-face-pro-democracy-exodus>.
- Graham-Harrison, Emma, Lily Kuo, a Helen Davidson. „China Accuses UK of Gross Interference over Hong Kong Citizenship Offer". Guardian, 3. červenec 2020. <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/03/china-accuses-uk-of-gross-interference-over-hong-kong-citizenship-offer>.
- Cheung, Tony. „Catch-22 Situation Looms over Election for Chief Executive in 2017". South China Morning Post, 22. listopad 2013. <https://www.scmp.com/news/hong-kong/article/1363262/catch-22-situation-looms-over-election-chief-executive-2017?page=all>.
- iRozhlas. „V Hongkongu odsoudili prodemokratické aktivisty, demonstracemi vzbudili ‚veřejné pohoršení‘". Český rozhlas, 9. duben 2019. https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/hongkong_1904091030_haf.
- Kang-chung, Ng. „CY Leung’s Office Hits Back at Hong Kong’s Ex-Governor Chris Patten over Political Reform". South China Morning Post, 4. září 2014. <https://www.scmp.com/news/hong-kong/article/1585041/cy-leungs-office-hits-back-hong-kongs-ex-governor-chris-patten-over>.
- Legge, James. „Hong Kong Protests: Chief Executive Leung Chun-ying Warns Island Could Yet Descend into ‚Anarchy‘ if Pro-Democracy Demonstrations Continue". The Independent, 14. leden 2015. <https://www.independent.co.uk/news/world/asia/hong-kong-protests-chief-executive-leung-chunying-warns-island-could-yet-descend-into-anarchy-if-prodemocracy-demonstrations-continue-9978475.html>.
- Li, Zhuoran. „How Beijing Accidentally Ended the Zero COVID Policy". The Diplomat, 7. leden 2023. <https://thediplomat.com/2023/01/how-beijing-accidentally-ended-the-zero-covid-policy/>.
- McCarthy, Tom. „Under the Umbrellas: What Do Hong Kong’s Protesters Want from China?" Th Guardian, 29. září 2014.

<https://www.theguardian.com/world/2014/sep/29/hong-kong-democracy-protests-china-umbrellas-police>.

McKeon, Christopher. „Lack of ‘Meaningful Sanctions’ over Hong Kong Sent ‘Wrong Message’ to China". *The Independent*, 11. březen 2022.

<https://www.independent.co.uk/news/uk/hong-kong-china-australian-beijing-nigel-adams-b2034002.html>.

Patten, Chris. „Britain Must Honour Its Obligations to the People of Hong Kong". *Financial Times*, 5. červenec 2019. <https://www.ft.com/content/3cddb5f0-9d86-11e9-9c06-a4640c9febb>.

Politico. „United Kingdom: National Parliament Voting Intention", 9. duben 2023.

<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/united-kingdom/>.

Reuters Staff. „UK’s Hunt Denies He Supported Violent Protests in Hong Kong". *Reuters*, 4. červenec 2019. <https://www.reuters.com/article/us-hongkong-extradition-china-britain-idUSKCN1TZ0K1>.

Stone, Jon. „British People Are Proud of Colonialism and the British Empire, Poll Finds". *Independent*, 19. leden 2016. <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/british-people-are-proud-of-colonialism-and-the-british-empire-poll-finds-a6821206.html>.

Wintour, Patrick. „China Is Breaking Hong Kong Treaty with UK, Says Boris Johnson". *Guardian*, 1. červenec 2020. <https://www.theguardian.com/politics/2020/jul/01/china-is-breaking-hong-kong-treaty-with-uk-says-boris-johnson>.

Wintour, Patrick. „Jeremy Hunt Backs Hong Kong Citizens’ Right to Protest". *Guardian*, 1. červenec 2019. <https://www.theguardian.com/world/2019/jul/01/jeremy-hunt-backs-hong-kong-citizens-right-to-protest>.

Wong, Brian. „National Security Law: Protest Slogan ‘Liberate Hong Kong’ Can Have Multiple Meanings, but Is It Ultimately a Call for Secession?" *South China Morning Post*, 28. červenec 2021. <https://www.scmp.com/news/hong-kong/law-and-crime/article/3142767/national-security-law-protest-slogan-liberate-hong>.

Zprávy organizací

Angus, Maddison. *Development Centre Studies. The World Economy: A Millennial Perspective*. OECD Publishing, 2001.

Clark, Jenny, David Kane, Karl Wilding, a Jenny Wilton. „The UK Civil Society Almanac 2010". *London: National Council for Voluntary Organisations*, 2010.

- Ewart-Biggs, Kate. „Global Britain: the UK’s Soft Power Advantage". British Council, 2021.
https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/global_britain_the_uks_soft_power_advantage_report.pdf.
- Gower, Melanie, a Esme Kirk-Wade. „Hong Kong British National (Overseas) visa". UK Government, 6. květen 2021. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8939/>.
- Brooke-Holland, Louisa. „The UK’s Reaction to Protests in Hong Kong". UK Government, 14. leden 2019. <https://commonslibrary.parliament.uk/the-uks-reaction-to-protests-in-hong-kong/>.
- HKTDC Research. „PRD Economic Profile", 6. květen 2020.
<https://research.hktdc.com/en/data-and-profiles/mcpc/provinces/guangdong/pearl-river-delta>.
- Hong Kong-Shenzhen Innovation and Technology Park Limited. „Hong Kong–Shenzhen Innovation and Technology Park", 2022. <https://www.hsitp.org/en/about-us/index.html>.
- Chung, Ting-Yiu Robert, Ka-Lai Karie Pang, Wing-Yi Winnie Lee, a Chit-Fai Edward Tai. „Survey on Hong Kong People’s Views Regarding the Anti-Extradition Bill Movement". Hong Kong Public Opinion Research Institute, 2023.
<https://www.pori.hk/research-reports-en/hong-kong-peoples-views-regarding-the-anti-extradition-bill-movement.html?lang=en>.
- STPC, HK. „Science and Technology Parks". *Studies in Science and Technology* 2, č. 2 (2013): 91–100.
- The Heritage Foundation. „Executive Highlights", 2011.
https://www.heritage.org/index/pdf/2011/Index2011_ExecutiveHighlights.pdf.